UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

UPORABA RAČUNOVODSKEGA OBRAČUNAVANJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM V SLOVENSKIH BANKAH: IZZIVI IN PRILOŽNOSTI PREHODA NA MSRP 9

Ljubljana, junij 2026 VITA RAVNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Vita Ravnik, študentka Univerze v Ljubljani Ekonomske fakultete, avtorica predloženega dela z naslovom Uporaba računovodskega obračunavanja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah: izzivi in priložnosti prehoda na MSRP 9, pripravljenega v sodelovanju z mentorico red. prof. dr. Metko Tekavčič

I Z J A V L J A M

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;

2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;

3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo pisnih del UL EF, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo pisnih del UL EF;

4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;

5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Univerze v Ljubljani Ekonomski fakulteti v skladu z relevantnim pravilnikom;

6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;

7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;

8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;

9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;

10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;

11. da sem preverila verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne 12. 6. 2026 Podpis študentke: Vita Ravnik

Digitally signed by Vita Ravnik
DN: C=SI, S=Slovenija, CU=individualni, G=Vita + SN=Ravnik + CN=Vita Ravnik + SERIALNUMBER=24722496812036
Reason: I am the author of this document
Location: Ljubljana
Date: 2026.06.15 22:07:30+02'00'
Foxit PDF Reader Version: 2023.3.0

POVZETEK

Magistrsko delo obravnava uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah ter izzive in priložnosti prehoda na standard MSRP 9. Poudarek je na primerjavi standardov MRS 39 in MSRP 9, pri čemer so izpostavljene glavne razlike v pristopu ter njune prednosti in pomanjkljivosti. Na podlagi empirične analize uporabe računovodenja varovanja pred tveganjem v praksi, primerjave volatilnosti s pomočjo analize empirične študije in intervjujev z bančnimi strokovnjaki so podane ugotovitve o izzivih in priložnostih prehoda na MSRP 9.

KLJUČNE BESEDE: računovodenje varovanja pred tveganjem, MRS 39, MSRP 9, slovenske banke, obrestno tveganje, portfeljsko varovanje

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

ABSTRACT

This master's thesis examines the use of hedge accounting in Slovenian banks, as well as the challenges and opportunities associated with the transition to IFRS 9. It focuses on the comparison between IAS 39 and IFRS 9, highlighting the main differences in their approach together with their respective advantages and disadvantages. Based on an empirical analysis of hedge accounting in practice, comparison of volatility through the analysis of an empirical study, and interviews with banking professionals, the thesis presents findings on the challenges and opportunities of transitioning to IFRS 9.

KEY WORDS: hedge accounting, IAS 39, IFRS 9, Slovenian banks, interest rate risk, portfolio hedging

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

KAZALO

1 UVOD 1

2 TVEGANJA V BANČNIŠTVU 3

2.1 Valutno tveganje 3

2.2 Kreditno tveganje 4

2.3 Obrestno tveganje 4

3 IZVEDENI FINANČNI INSTRUMENTI 6

3.1 Pojem izvedenih finančnih instrumentov 6

3.2 Vrste izvedenih finančnih instrumentov 7

3.3 Izvedeni finančni instrumenti glede na vrsto pogodbe 8

4 RAČUNOVODENJE VAROVANJA PRED TVEGANJEM 9

4.1 Osnovno o računovodenju varovanja pred tveganjem 9

4.2 Osnovni pregled razvoja mednarodnih standardov za računovodenje varovanja pred tveganjem 10

5 OSNOVNI POJMI RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM 12

5.1 Pred tveganjem varovana postavka 12

5.2 Instrument za varovanje pred tveganjem 13

5.3 Razmerje varovanja pred tveganjem 14

5.4 Učinkovitost varovanja pred tveganjem 16

6 VRSTE RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM 18

6.1 Varovanje poštene vrednosti pred tveganjem 18

6.2 Varovanje denarnih tokov pred tveganjem 19

6.3 Varovanje čiste naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem 21

7 PREGLED MEDNARODNIH STANDARDOV RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM 21

7.1 Pregled standarda MRS 39 21

7.2 Pregled standarda MSRP 9 22

7.3 Novost na področju računovodenja varovanja pred tveganjem – Risk Mitigation Accounting 23

7.3.1 Dinamično upravljanje tveganja 24

7.3.2 Računovodstvo za zmanjševanje tveganj 26

8 RAZLIKE MED MEDNARODNIMI RAČUNOVODSKIMI STANDARDI Z VIDIKA RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM 28
8.1 Konceptualni pristop 28
8.2 Instrumenti za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem varovane postavke 28
8.3 Učinkovitost varovanja pred tveganjem, rebalans in prekinitev računovodenja varovanja pred tveganjem 29
8.4 Ureditev portfeljskega varovanja in posebnost z vidika upravljanja kreditnega tveganja 30
9 EMPIRIČNA RAZISKAVA 31
9.1 Namen, cilj in metodologija raziskave 31
9.2 Pregled uporabe računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah 33
9.2.1 Banke, ki ne uporabljajo računovodenja varovanja pred tveganjem 34
9.2.2 Banke, ki uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem 35
9.2.3 Ugotovitve 36
9.3 Analiza empirične študije: primerjava volatilnosti med MRS 39 in MSRP 9 36
9.3.1 Uvodno 36
9.3.2 Metodologija raziskave 37
9.3.3 Rezultati raziskave 38
9.4 Analiza intervjujev 39
9.4.1 Intervju s predstavnico NLB 39
9.4.2 Intervju s predstavnikom UniCredit banke 40
9.4.3 Analiza intervjujev 40
10 SKLEP 41
SEZNAM KLJUČNE LITERATURE 44
LITERATURA IN VIRI 45
PRILOGE 51

KAZALO TABEL

Tabela 1: Primer dinamičnega upravljanja s tveganji – prvi korak 25
Tabela 2: Primer dinamičnega upravljanja s tveganji – drugi korak 26

Tabela 3: Uporaba računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah 34
Tabela 4: Uporaba MRS 39 in MSRP 9 v slovenskih bankah 35

KAZALO SLIK

Slika 1: Način knjiženja računovodenja varovanja denarnih tokov pred tveganjem 20
Slika 2: Tržni delež slovenskih bank 33

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Soglasje za intervju 1
Priloga 2: Intervju s predstavnico Nove Ljubljanske banke 2
Priloga 3: Intervju s predstavnikom UniCredit Banke Slovenija 4

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško
IAS – (angl. International Accounting Standard); mednarodni računovodski standard
IASB – (angl. International Accounting Standards Board); Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde
IASC – (angl. International Accounting Standards Committee); odbor za mednarodne računovodske standarde
IFI – izvedeni finančni instrument
IFRS – (angl. International Financial Reporting Standards); mednarodni standard računovodskega poročanja
MSRP – mednarodni standard računovodskega poročanja
MRS – mednarodni računovodski standard
NLB – Nova Ljubljanska banka d.d.
OCI – (angl. Other comprehensive income); drugi vseobsegajoči donos
OTC – (angl. over-the-counter market); zunajborzni trg
PIR – (angl. Post-implementation review); pregled po implementaciji
RMA – (angl. Risk Mitigation Accounting); računovodstvo za zmanjševanje tveganj
UOMRS – Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde

1 UVOD

Finančni trgi kot osrednji del svetovnega gospodarskega sistema se razvijajo z izjemno hitrostjo, pri čemer postajajo vse bolj dinamični in kompleksni. Banke se kot ene izmed ključnih institucij v gospodarstvu srečujejo z različnimi vrstami tveganj. Banke tveganje uravnavajo predvsem preko varovanja z izvedenimi finančnimi instrumenti. V zvezi z izvedenimi finančnimi instrumenti je v bančništvu ključna metoda računovodenje varovanja pred tveganjem (angl. Hedge Accounting), ki omogoča bolj pošten prikaz varovalnega učinka takšnih finančnih instrumentov preko uskladitve spremembe vrednosti finančnih instrumentov za varovanje pred tveganjem in osnovnimi varovanimi postavkami.

Dolgo časa je računovodsko obračunavanje varovanja pred tveganjem obravnaval le Mednarodni računovodski standard 39 – *Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje* (v nadaljevanju MRS 39), ki se je izkazal za izjemno zapletenega in je vseboval ogromno izjem, nedoslednosti in odstopanj. Prav zaradi tega je bil s 1. januarjem 2018 nadomeščen z Mednarodnim standardom računovodskega poročanja 9 – *Finančni instrumenti* (v nadaljevanju MSRP 9), ki prinaša številne poenostavitve in večjo preglednost ter informativnost za uporabnike računovodskih izkazov.

Učinki računovodenja varovanja pred tveganjem so predmet številnih strokovnih razprav. Prav tako je predmet številnih razprav vprašanje učinkov novega standarda MSRP 9. Tudi v praksi številne slovenske banke pri računovodenju varovanja pred tveganjem še vedno uporabljajo MRS 39 in jim prehod na novi standard predstavlja precejšen izziv.

Problematika magistrskega dela se predvsem nanaša na vprašanje, kako se računovodenje varovanja pred tveganjem uporablja v slovenskih bankah in kakšne so temeljne razlike med trenutno veljavnima računovodskima standardoma na tem področju. Namen dela je predvsem analizirati izzive in priložnosti prehoda bank na novi standard MSRP 9 ter prepoznati ključne razloge, zaradi katerih se slovenske banke odločajo za prehod na novi standard oziroma opustitev tega prehoda. Poleg tega se magistrsko delo ukvarja tudi s teoretičnimi vidiki računovodenja varovanja pred tveganjem in opredelitvami temeljnih pojmov na tem področju.

Magistrsko delo je usmerjeno v iskanje odgovorov na štiri raziskovalna vprašanja. Prvo raziskovalne vprašanje se nanaša na namen računovodenja varovanja pred tveganjem v bankah. Drugo raziskovalno vprašanje obravnava ključne spremembe MSRP 9 v primerjavi z MRS 39. Tretje raziskovalno vprašanje se nanaša na učinke računovodenja varovanja pred tveganjem na temeljne poslovne izkaze v teoriji in v praksi. Četrto raziskovalno vprašanje pa obravnava razloge, zaradi katerih večina slovenskih bank kljub uvedbi novega računovodskega standarda še vedno uporablja starejši standard MRS 39 na področju računovodenja varovanja pred tveganjem.

Za odgovor na ta raziskovalna vprašanja je bila uporabljena kombinacija teoretične in empirine analize. V okviru teoretične analize je bil opravljen pregled relevantne strokovne in znanstvene literature, vključno z mednarodnimi računovodskimi standardi. Posebej so bili analizirani temeljni pojmi računovodenja varovanja pred tveganjem, vrste varovanj in problematika portfeljskega računovodenja varovanja pred tveganjem. Teoretična analiza je bila predvsem uporabljena za pripravo odgovorov na prvo in drugo raziskovalno vprašanje.

V empiričnem delu je bilo uporabljenih več metod empirične analize. Za odgovor na tretje raziskovalno vprašanje je bil opravljen pregled obstoječih znanstvenih študij na področju učinkov različnih standardov računovodenja varovanja pred tveganjem na temeljne računovodske izkaze. Za odgovor na četrto raziskovalno vprašanje sta bila opravljena dva polstrukturirana intervjuja s predstavnikoma dveh slovenskih bank. Intervjuja sta omogočila neposreden vpogled v praktične razloge za prehod oziroma opustitev prehoda bank na novi standard MSRP 9. Poleg tega je bil za odgovor na četrto raziskovalno vpašanje opravljen pregled letnih poročil slovenskih bank.

Vsebina magistrskega dela je razdeljena na štiri ključne vsebinske sklope. V prvem vsebinskem sklopu so predstavljene teoretične osnove tveganj v bančništvu, instrumentov za varovanje pred tveganjem in računovodenje varovanja pred vteganjem. V okviru drugega vsebinskega sklopa sta predstavljena in med seboj primerjana oba trenutno veljavna mednarodna standarda s področja računovodenja varovanja pred tveganjem. Tretji vsebinski sklop vsebuje empirični pregled učinkov računovodenja varovanja pred tveganjem in njegovo uporabo v slovenski bančni praksi. Zadnji vsebinski sklop vsebuje kritično presojo smiselnosti prehoda bank na MSRP 9.

Magistrsko delo prikaže, da je prehod na novi računovoski standard na področju računovodenja varovanja v bančnem sektorju bolj kompleksno vprašanje, kot se zdi na prvi pogled. Kljub teoretičnim prednostim novega računovodskega standarda, ki se kažejo predvsem v njegovi večji fleksibilnosti, novi standard ne naslavlja portfeljskega varovanja obrestnega tveganja, ki je ključen za bančno poslovanje. Kot jasno pokažejo tudi empirične ugotovitve v okviru tega magistrskega dela, ima prav ta opustitev velike posledice pri prehodu bank na novi računovodski standard na področju računovodenja varovanja pred tveganjem. Magistrsko delo obravnava tudi novi predlog spremembe računovodskih standardov, ki bi v prihodnosti lahko močno spremenila obravnavano področje.

Pri pripravi magistrskega dela so mi bila v pomoč tudi orodja generativne umetne inteligence (ChatGPT), predvsem pri kreiranju idej in oblikovanju vprašalnika za polstrukturiran intervju.

2 TVEGANJA V BANČNIŠTVU

Računovodenje varovanja pred tveganjem je neločljivo povezano z vprašanjem upravljanja s tveganji. V nadaljevanju predstavljam najpomembnejša tveganja v bančništvu in njihov pomen za panogo.

Naraščajoči fiskalni pritiski in geopolitična nestabilnost povečujejo izpostavljenost evropskih bank različnim oblikam tveganj. Trenutna makroekonomska negotovost, vključno z geopolitičnimi napetostmi in napetostmi v svetovni trgovini, se dodatno prepleta s politično negotovostjo po Evropi. Takšna tveganja ne vplivajo le na večjo volatilnost finančnih trgov, temveč tudi na širšo finančno stabilnost. Posledice se kažejo tako v poslabšanju kakovosti bančnih sredstev kot tudi v spremembah strateških usmeritev bank. To od bank zahteva, da strateško posodobijo okvire za upravljanje s tveganji in operativne prakse (European Banking Authority, 2025).

Najpomembnejša prepoznana tveganja s področja bančništva so obrestno tveganje, valutno tveganje in kreditno tveganje (NLB, 2025).

2.1 Valutno tveganje

Pri valutnem tveganju (angl. Foreign Exchange Risk) gre za učinek nepričakovanih sprememb menjalnih tečajev na vrednost podjetja (Andritzky, 2006). Devizni trg je največji finančni trg na svetu in eden najbolj likvidnih segmentov mednarodnega finančnega sistema. Zanj so značilni neprekinjeno trgovanje ter hitra prilagajanja menjalnih tečajev (Chaboud in drugi, 2023).

Valutno tveganje v bankah nastane, ko ta zavzame t. i. odprto pozicijo v tuji valuti. Odprte pozicije v tuji valuti lahko nastanejo na dva načina – banka se lahko zaveže kupiti več tuje valute, kot jo namerava prodati, ali pa se zaveže prodati več tuje valute, kot jo namerava kupiti. Na takšen način so pozicije, ki jih banke zavzamejo v tuji valuti, lahko bodisi dolge bodisi kratke glede na izpostavljenost do tuje valute (podobno kot opcije lahko povzročijo kratko ali dolgo izpostavljenost do osnovnega sredstva). Banke takšno tveganje pogosto varujejo s terminskimi posli, finančnimi zamenjavami ali opcijami. Vse banke, ki delujejo na deviznih trgih, morajo svoje odprte pozicije spremljati dnevno. Tiste banke, ki pa se z deviznimi posli ukvarjajo posebej intenzivno, pa morajo svoje odprte pozicije spremljati tudi bolj pogosto (Federal Deposit Insurance Corporation [FDIC], 2025).

V okviru valutnih poslov se lahko pojavljajo tudi druga tveganja, kot na primer kreditno tveganje. Sploh pri valutnih poslih brez klirinških hiš obstaja tveganje dobave oziroma uspešne poravnave, ki pomeni tveganje, da nasprotna stranka ne bo dostavila nasprotne valute. Znotraj valutnega tveganja se pojavlja tudi tveganje države (angl. Country Risk), ki se nanaša na politične spremembe ali pa neugodne gospodarske spremembe v tujih državah.

Sem spadajo npr. spremembe obrestnih mer, deviznih rezerv, politične nestabilnosti v tujih državah in drugi dejavniki, ki lahko vplivajo na razpoložljivost tuje valute (FDIC, 2025).

2.2 Kreditno tveganje

Kreditno tveganje (angl. Credit Risk) pomeni, da obstaja verjetnost izgube zaradi neizpolnitve pogodbenih obveznosti iz odobrenega kredita. Razlogov za neizpolnitev pogodbenih obveznosti je lahko več, na primer nepripravljenost ali nezmožnost izpolnitve nasprotne stranke. Kadar je izdelek ali storitev pridobljena brez takojšnjega plačila, vedno obstaja kreditno tveganje. Izpostavljenost iz posameznega posojila imenujemo kreditno tveganje dolžnika. Skupno izpostavljenost v razmerju do različnih dolžnikov imenujemo portfeljsko kreditno tveganje. Stopnja kreditnega tveganja je odvisna od verjetnosti izgube. Večja kot je verjetnost neplačila glavnice in drugih denarnih tokov, višja je stopnja kreditnega tveganja (Joseph, 2013).

Finančni posredniki prevzemajo kreditno tveganje z namenom ustvarjanja donosa predvsem v obliki provizij ali obresti. Prizadevajo si maksimirati donos pri določeni ravni kreditnega tveganja oziroma minimizirati kreditno tveganje pri določeni ravni donosa. Kakovostna analiza kreditnega tveganja je ključnega pomena, saj takšna analiza lahko zmanjša slabe terjatve in z njimi povezane stroške izterjave. Kreditno tveganje se deli na sistematično in nesistematično tveganje. Sistematično tveganje velja za neobvladljivi del tveganja, kot so huda gospodarska kriza in politična tveganja. Nesistematično tveganje, imenovano tudi obvladljivo tveganje, ne vpliva na celotno gospodarstvo ali na vsa podjetja in gospodinjstva, ampak je specifično in vpliva zgolj na posamezno panogo ali podjetje. Finančni posredniki takšno tveganje lahko razpršijo tako, da odobravajo kredite širšemu naboru strank (Joseph, 2013).

Banke so s svojo primarno dejavnostjo dajanja posojil še posebej izpostavljene takšni obliki tveganja. Ker kreditno tveganje močno vpliva na likvidnost bank, je to eden izmed glavnih vzrokov propada bank. Politika posojanja in financiranja mora opredeliti obseg in razporeditev kreditnih zmogljivosti banke ter način upravljanja kreditnega tveganja, med drugim tudi to, kako se naložbe in finančna sredstva odobravajo, ocenjujejo, nadzorujejo in izterjujejo (van Greuning in Bratanovic, 2020).

2.3 Obrestno tveganje

MSRP obrestno tveganje opredeljuje kot tveganje, da bodo poštena vrednost ali prihodnji denarni tokovi finančnega instrumenta nihali zaradi sprememb tržnih obrestnih mer. MSRP obrestno tveganje opredeljuje kot eno izmed oblik tržnih tveganj (International Accounting Standards Board [IASB], 2026c, Dodatek A). Prevzemanje obrestnega tveganja je običajen del poslovanja bank, saj lahko pozitivne spremembe obrestnih mer povišajo dobičkonosnost bank. Vseeno pa prekomerno prevzemanje obrestnega tveganja za banko lahko predstavlja

resno grožnjo. Spremembe obrestnih mer vplivajo na dobičkonosnost bank tako, da spreminjajo sedanjo vrednost obrestnih prihodkov in osnovno vrednost sredstev ter obveznosti bank (Basel Committee on Banking Supervision, 2004). Teorija prepoznava več oblik obrestnega tveganja, ki bodo predstavljene v nadaljevanju.

Tveganje ponovnega določanja obrestnih mer (angl. Repricing Risk**)** je najpomembnejša oblika obrestnega tveganja v bančnem kontekstu, saj izhaja iz osnovnega poslovnega modela banke. Gre za tveganja, ki izhajajo iz časovnih neskladij med zapadlostjo in ponovnim določanjem obrestnih mer za sredstva in obveznosti banke. Banke izdajanje dolgoročnih posojil s fiksno obrestno mero najpogosteje financirajo s kratkoročnim depoziti. V primeru, da se obrestne mere zvišajo, se stroški financiranja, povezani s kratkoročnimi depoziti, povišajo, denarni tokovi iz posojila pa ostajajo enaki (Basel Committee on Banking Supervision, 2004).

Tveganje spremembe krivulje donosnosti (angl. Yield Curve Risk**)** je druga oblika obrestnega tveganja. Ta nastane takrat, kadar spremembe v krivulji donosnosti (ki lahko nastanejo kot posledica spremembe referenčnih obrestnih mer) negativno vplivajo na dobiček (Basel Committee on Banking Supervision, 2004).

Bazično tveganje (angl. Basis Risk) je tveganje, ki izhaja iz nepopolne korelacije med obrestnimi merami različnih instrumentov, ki imajo sicer podobne značilnosti. Podobno kot tveganje ponovnega določanja obrestnih mer se tudi bazično tveganje v bančnem kontekstu lahko pojavlja v zvezi z izdajanjem in financiranjem različnih posojil. Banka lahko na primer izda posojilo z variabilno obrestno mero, vezano na ameriške obveznice, pri čemer to posojilo financira z depoziti, katerih obrestna mera je vezana na referenčno obrestno mero LIBOR. Takšna poslovna odločitev je izpostavljena tveganju, da se razlika med obrestnimi merami na ameriške obveznice in LIBOR močno poveča (Basel Committee on Banking Supervision, 2004). Bazično tveganje se lahko pojavlja tudi v zvezi z uporabo izvedenih finančnih instrumentov (v nadaljevanju IFI) za upravljanje s tveganji. V tem kontekstu bazično tveganje nastane, kadar se osnovno sredstvo IFI razlikuje od sredstva, ki ga varuje (Kaplan, Inc., 2024).

Opcijsko tveganje (angl. Optionality) je tveganje, ki izhaja iz opcijskih značilnosti, ki so vgrajene v nekatere finančne instrumente, s katerimi poslujejo banke. Med instrumente z vgrajenimi opcijami sodijo na primer obveznice z možnostjo predčasnega odkupa, posojila s pravico predčasnega poplačila in depoziti na vpogled. Glede na poslovno aktivnost klasičnih bank največje tveganje nedvoumno predstavlja tveganje predčasnih odplačil potrošniških kreditov, s čimer se zmanjšajo pričakovane obresti iz teh instrumentov (Basel Committee on Banking Supervision, 2004).

3 IZVEDENI FINANČNI INSTRUMENTI

Računovodenje varovanja pred tveganjem je neločljivo povezano tudi z varovanjem pred tveganjem (angl. Hedging). Najbolj pogosti mehanizmi za varovanje pred tveganjem za banke so IFI, razumevanje le-teh pa je ključno za razumevanje načina delovanja računovodenja varovanja pred tveganjem.

3.1 Pojem izvedenih finančnih instrumentov

IFI so vrsta finančnih instrumentov (IASB, 2026b, IAS 32, AG15). **Finančni instrument** je v MRS 32 opredeljen kot vsaka pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in finančna obveznosti ali kapitalski instrument drugega podjetja (IASB, 2026b, IAS 32). Med finančna sredstva MRS 32 uvršča denar, kapitalski instrument drugega podjetja ter pogodbeno pravico ali pogodbo, ki se lahko poravna z lastnimi kapitalskimi instrumenti podjetja. Med finančne obveznosti uvršča pogodbene obveze in pogodbe, ki se bodo poravnale ali se bodo lahko poravnale z lastnimi kapitalskimi instrumenti podjetja (IASB, 2026b). Pojem finančnih instrumentov opredeljuje tudi Direktiva 2014/65/EU, ki primeroma našteva finančne instrumente (Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2014, Priloga I, Oddelek C).

Pojem **IFI** je opredeljen v Dodatku A k MSRP 9. Na tem mestu MSRP določa, da je finančni instrument oblika finančnega instrumenta, ki izpolnjuje vse tri izmed naslednjih pogojev:

- njegova vrednost se spremeni kot odziv na spremembo točno določenega osnovnega sredstva (npr. obrestna mera, cena finančnega instrumenta, cena blaga, bonitetna ocena…);
- ne zahteva začetne čiste naložbe ali pa manjšo začetno naložbo, kot bi se zahtevala pri drugih vrstah pogodb, za katere bi se pričakoval podoben odziv na spremembe tržnih dejavnikov;
- poravnan bo na datum v prihodnosti (IASB, 2026c).

Med IFI, skladno s petim odstavkom 7. člena Zakona o trgu finančnih instrumentov, uvrščamo različne pogodbe, kot so opcije, terminske pogodbe, menjalni posli in finančne pogodbe na razlike (ZTF-1).

IFI so pogosto uporabljeno sredstvo za varovanje pred različnimi tveganji (Wen in drugi, 2021). IFI družbam omogočajo več prednosti v primerjavi s trgovanjem osnovnih finančnih instrumentov:

- **razporejanje, prenos in upravljanje tveganj**: Ena izmed najbolj očitnih prednosti IFI je njihova sposobnost razporejanja tveganj. IFI je mogoče strukturirati na različne načine tako, da zadovoljijo katero koli potrebo uporabnikov, kot so tržne špekulacije, varovanje

pred tveganjem ali pa izkoriščanje cenovnih razlik (arbitraža, angl. arbitrage) (Gogoncea in Paun, 2013);

- **povečujejo učinkovitost finančnih trgov**: IFI prispevajo k učinkovitejšemu delovanju finančnih trgov preko dejstva, da v trg osnovnih sredstev sporočajo pomembne informacije. Dober primer tega so informacije o dolgoročnih obrestnih merah. Pogosto so informacije o dolgoročnih obrestnih merah na voljo predvsem na trgu zamenjav (angl. swaps), saj je trg zamenjav pogosto bolj likviden od trga obveznic (Gogoncea in Paun, 2013);
- **operativne prednosti**: vsaj teoretično transakcije z IFI pogosto ponujajo več operativnih prednosti. Trgovanje z IFI je pogosto cenejše zaradi nižjih transakcijskih stroškov. IFI, katerih osnovno sredstvo predstavljajo surovine, izključujejo namreč potrebo po nekaterih stroških, kot so transport in skladiščenje fizičnih surovin. Trgi IFI so pogosto tudi bolj likvidni, saj je zanje pogosto potreben nižji začetni kapital v primerjavi z enakovredno pozicijo v osnovnem sredstvu (Kaplan, Inc., 2024).

Z vidika uporabe IFI v bankah je predvsem pomembna funkcija upravljanja s tveganji. Banke lahko IFI uporabljajo bodisi za varovanje pred tveganji bodisi za izpostavljanje dodatnem tveganju (t. i. špekulacije). Varovanje pred tveganji je predvsem pomembno v zvezi z zmanjševanjem obrestnega tveganja, ki je v bankah še posebej prisotno. Špekuliranje z IFI bankam omogoča ustvarjanje dodatnega dobička kot poplačilo za prevzem dodatnega tveganja. Zaradi regulirane narave bančnega sektorja je špekulativno trgovanje z IFI sicer lahko omejeno (Miloș in Miloș, 2022).

3.2 Vrste izvedenih finančnih instrumentov

IFI je mogoče razvrstiti na podlagi različnih kriterijev, kot so način trgovanja, vrsta pogodbe ali vrsta osnovnega sredstva (Chui, 2010). V nadaljevanju bodo predstavljeni najpomembnejši vidiki razvrščanja IFI.

Kot že omenjeno, so IFI tisti finančni instrumenti, katerih vrednost se spremeni kot odziv na spremembo vrednosti točno določenega osnovnega sredstva. **Glede na vrsto osnovnega sredstva** se IFI pogosto delijo na pet kategorij osnovnih sredstev: lastniški instrumenti, dolžniški instrumenti, surovine, tuje valute in kreditni dogodki. V okviru definicije IFI ni omejitve osnovnih sredstev, na katere se le-ti lahko sklicujejo. Zaradi te svobode in zaradi hitrega razvoja finančnih inovacij se je v zadnjih desetletjih raznolikost IFI glede na osnovna sredstva močno povečala. Prej omenjene kategorije so tako naštete zgolj primeroma in ne zajemajo celotne populacije vseh možnih vrst IFI glede na osnovna sredstva (Chui, 2010). V zadnjem času se pojavljajo vedno bolj izvirne oblike IFI. Nekatere novejše oblike IFI kot osnovno sredstvo določajo na primer celo vremenske razmere in kriptovalute (Kaplan, Inc., 2024).

Glede na način trgovanja je mogoče IFI razdeliti na dve glavni kategoriji. V prvo kategorijo uvrščamo IFI, ki trgujejo na organiziranih borznih trgih. Na organiziranih borznih trgih so pogodbe z IFI standardizirane, kar pomeni, da vsebujejo natančno določene pogoje, od katerih stranke ne morejo odstopati. Posli s takšnimi IFI se poravnajo preko klirinških hiš. Klirinške hiše nastopajo na obeh straneh pogodbe in jamčijo za izpolnitev posla, kar strankam zagotavlja visoko stopnjo gotovosti. Tveganja za klirinško hišo se zmanjšujejo preko različnih sistemov, kot so dnevno vrednotenje pozicij po tržnih cenah (angl. Mark-to-Market) in sistemov kritij (angl. Margins). V drugo kategorijo uvrščamo IFI, ki trgujejo zunajorganiziranih borznih trgov (angl. over-the-counter market, v nadaljevanju OTC). Trge OTC lahko nadalje razdelimo v dve kategoriji: trgi OTC, ki jih urejajo formalne organizacije (kot npr. NASDAQ), in trgi OTC, ki predstavljajo zgolj neformalno mrežo udeležencev, ki si med seboj prodajajo finančne instrumente. Trgi OTC nimajo klirinških hiš, ki bi jamčile za izpolnitev poslov obeh strank, kar povečuje tveganje, da nasprotna stranka ne bo izpolnila svoje zaveze (t. i. tveganje nasprotne stranke, angl. Counterparty Risk). Glavna prednost trgov OTC pa je predvsem večja prilagodljivost pogodb, saj omogočajo sklepanje nestandardnih IFI, ki jih je mogoče oblikovati glede na individualne potrebe pogodbenih strank. Kljub večjemu tveganju neizpolnitve druge stranke trgi OTC ostajajo nepogrešljivi v primerih, ko je potrebno zavarovanje specifičnega tveganja, za katerega standardizirane pogodbe IFI niso ustrezne (Kaplan, Inc., 2024).

Glede na vrsto pogodbe je mogoče IFI razdeliti v štiri glavne vrste: terminski posli (angl. Forward contracts), terminske pogodbe (angl. Futures contracts), opcije (angl. Options) in finančne zamenjave (angl. Swaps).

3.3 Izvedeni finančni instrumenti glede na vrsto pogodbe

Kot že omenjeno, lahko glede na vrsto pogodbe IFI razdelimo v štiri glavne vrste. V nadaljevanju sledi kratek pregled osnov posameznih vrst IFI, ki kot standardizirane pogodbe najpogosteje služijo varovanju pred tveganji ali špekulaciji s strani finančnih institucij.

Stranki se v okviru **terminskega posla** dogovorita, da bo kupec osnovno sredstvo od prodajalca odkupil po točno določeni ceni na točno določen datum v prihodnosti. Terminski posli predstavljajo primer IFI, s katerim se trguje zunaj organiziranih borznih trgov (OTC). Iz tega izhaja, da so terminski posli zelo prilagodljive oblike IFI, ki strankam omogočajo visoko mero fleksibilnosti. Visoka fleksibilnost pa je sicer omogočena na račun višjega tveganja neizpolnitve nasprotne stranke, kot je bilo že omenjeno kot splošna značilnost trgov OTC. Terminski posli so predvsem uporabni za uporabnike, ki želijo zavarovati že obstoječo izpostavljenost osnovnem sredstvu. Uvoznik lahko na primer sklene terminski posel za nakup tuje valute, ki jo bo potreboval za nakup nekega sredstva v prihodnosti. Na tak način se uvoznik lahko zavaruje pred tveganjem nepričakovanega nihanja tuje valute (Kaplan, Inc., 2024). **Terminske pogodbe** so zelo podobne terminskim poslom. Glavna razlika med njima

je v tem, da so terminske pogodbe standardizirane oblike terminskih poslov, ki se trgujejo na organiziranem borznem trgu (Chui, 2010).

Finančne zamenjave so pogodbe, v okviru katerih se stranki dogovorita, da si v določenem časovnem obdobju izmenjujeta vrsto denarnih plačil (Chui, 2010). Ena izmed najbolj pogostih oblik finančnih zamenjav je t. i. obrestna zamenjava (angl. Interest Rate Swap). Obrestna zamenjava je mogoča takrat, kadar ima ena stranka pravico ali obveznost do plačila denarnega zneska v fiksni višini, druga stranka pa ima pravico ali obveznost do plačila denarnega zneska v variabilnem znesku. Z obrestno zamenjavo si stranki izmenjata vrsto denarnih plačil tako, da stranka, ki je prej imela pravico ali obveznost do plačila fiksnega denarnega zneska, do druge stranke pridobi pravico ali obveznost plačila variabilnega denarnega zneska (Kaplan, Inc., 2024).

Opcija je vrsta IFI, ki daje imetniku pravico, ne pa tudi obveznosti, da kupi ali proda osnovno sredstvo po vnaprej določeni ceni v določenem časovnem obdobju. Opcije lahko delimo na nakupne opcije (angl. Call Options) in prodajne opcije (angl. Put Options). Nakupna opcija daje kupcu pravico, da osnovno sredstvo kupi po vnaprej določeni ceni. Obratno pa prodajna opcija daje kupcu pravico, da osnovno sredstvo proda po vnaprej določeni ceni. Uporabo oziroma unovčenje opcije imenujemo izvršitev opcije (angl. Exercise). Ceno, po kateri uporabnik opcije to lahko izvrši, pa imenujemo izvršilna cena (angl. Strike Price) (Saunders in Cornett, 2012).

Vse prej omenjene vrste IFI predstavljajo t. i. trde obveznosti strank, kar pomeni, da stranke od izvršitve ne morejo odstopiti (Kaplan, Inc., 2024). Stranka, ki na primer nastopa kot kupec v okviru terminske pogodbe, na datum izvršitve namreč ne more odstopiti od nakupa osnovnega sredstva. Nasprotno pa opcije kupcu zagotavljajo zgolj pravico, ne pa tudi obveznosti njene izvršitve. V primeru, da izvršitev opcije kupcu ne zagotavlja dobička, se tako lahko odloči, da je ne bo izvršil (Chui, 2010). Opcije delimo na Evropske opcije in Ameriške opcije. Ameriške opcije je mogoče izvršiti kadar koli, Evropske opcije pa je mogoče izvršiti zgolj ob njihovi zapadlosti (Kaplan, Inc., 2024).

4 RAČUNOVODENJE VAROVANJA PRED TVEGANJEM

4.1 Osnovno o računovodenju varovanja pred tveganjem

Za razumevanje pojma računovodenje varovanja pred tveganjem je potrebno najprej obrazložiti pojem varovanje pred tveganjem. Varovanje pred tveganjem (angl. Hedging) se uporablja za zmanjšanje izpostavljenosti tveganjem. Podjetja to uresničijo predvsem s tako imenovanimi IFI. Seveda IFI niso edini instrumenti za zmanjševanje oziroma omejevanje izpostavljenosti tržnim tveganjem, so pa najpogosteje uporabljeni (Ji in Wei, 2023).

Cilj računovodenja varovanja pred tveganjem je v računovodskih izkazih prikazati učinek dejavnosti upravljanja tveganj, pri katerih podjetje uporablja finančne instrumente za obvladovanje izpostavljenosti tržnim tveganjem, ki lahko vplivajo na poslovni izid (ali na druge vseobsegajoče donose (angl. Other Comprehensive Income, v nadaljevanju OCI) pri kapitalskih naložbah, merjenih po pošteni vrednosti prek OCI (IASB, 2026c).

Gre za posebno računovodsko obravnavo, katere namen je zmanjšati ali odpraviti neskladnost v izkazu poslovnega izida oziroma kapitalu, ki nastane zaradi različnega časovnega pripoznavanja učinkov pred tveganjem varovane postavke in instrumenta za varovanje pred tveganjem. Pri takšni računovodski obravnavi moramo vedeti, da ne gre za ustvarjanje novega ekonomskega učinka, ampak odraža ekonomsko upravljanje tveganj v računovodskih izkazih (IASB, b.d.).

Temeljna ideja računovodenja varovanja pred tveganjem je, da se spremembe vrednosti ali denarnih tokov, ki so posledica določenega tveganja, sočasno pripoznajo pri pred tveganjem varovani postavki in instrumentu za varovanje pred tveganjem (IASB, b.d.).

V skladu z MSRP 9 in MRS 39 morajo biti vsi IFI merjeni po pošteni vrednosti, njihova sprememba vrednosti pa se odraža prek poslovnega izida. To lahko povzroči računovodske neskladnosti (angl. Accounting Mismatch), kadar se IFI uporabljajo kot instrumenti za varovanje pred tveganjem, pred tveganjem varovana postavka pa se meri po odplačni vrednosti (angl. Amortized Cost) ali je razvrščena kot razpoložljiva za prodajo. V takih primerih se spremembe poštene vrednosti pripoznajo v drugem vseobsegajočem donosu (OCI) oziroma neposredno v kapitalu. Za preprečevanje takšnih neskladnosti oziroma minimiziranje neskladnosti MRS 39 uvaja koncept računovodenja varovanja pred tveganjem, ki v določenih okoliščinah omogoča odstopanje od osnovnih pravil merjenja. Računovovdenje varovanja pred tveganjem omogoča uskladitev časovnega pripoznavanja dobičkov in izgub iz instrumentov varovanja z dobički in izgubami varovanih postavk ter tako bolje odraža ekonomski učinek upravljanja tveganj v računovodskih izkazih (Ramirez, 2015).

Uporaba računovodenja varovanja pred tveganjem ni potrebna, če je pred tveganjem varovana postavka že merjena po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, saj ni prisotne računovodske neskladnosti. Potemtakem standard ne zahteva uporabe računovodenja varovanja pred tveganjem. Gre za možnost uporabe in ne obvezo (Ramirez, 2015).

4.2 Osnovni pregled razvoja mednarodnih standardov za računovodenje varovanja pred tveganjem

Termin računovodenje varovanja pred tveganjem (angl. Hedge Accounting) se prvič pojavi v mednarodnem računovodskem standardu 39 Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje (angl. International Accounting Standard - IAS 39). Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. International Accounting Standards Board - IASB, v

nadaljevanju Odbor) je MRS 39 izdal aprila 2001 z namenom, da bi standardiziral in izboljšal računovodsko obravnavo finančnih instrumentov na mednarodni ravni. Standard je obstajal že prej, in sicer ga je ustanovil nekdanji Odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. International Accounting Standards Committee, v nadaljevanju IASC) marca 1999 (IFRS Foundation, 2026).

Odbor je bil ustanovljen leta 2001, pred njim pa je deloval IASC, zato ga v magistrskem delu navajam kot nekdanji IASC. Odbor sestavlja neodvisna skupina strokovnjakov, ki ima ustrezno znanje na področju oblikovanja računovodskih standardov, priprave, revidiranja ali uporabe računovodskih izkazov in računovodskega izobraževanja. Odgovorni so za izdajo in razvoj MSRP, prav tako pa je njihova odgovornost potrjevanje razlag MSRP. V Odboru se zahteva široka geografska raznolikost, da se zagotovi čim večjo svetovno priznavanje in uporabo standardov (IFRS Foundation, brez datuma).

Cilj uporabe standarda MRS 39 je postaviti načela pripoznavanja in merjenja finančnih sredstev, finančnih obveznosti in nekaterih pogodb za nakup ali prodajo nefinančnih sredstev (IFRS Foundation, 2026).

Kljub cilju in namenu pa se je izkazalo, da je MRS 39 v praksi eden izmed najzahtevnejših standardov. Zaradi kompleksnosti sodobnega finančnega okolja so številni menili, da je standard prezapleten, nedosleden in nepraktičen (Redcliffe Training, 2025).

Kot ukrep na zahteve številnih zainteresiranih strani je Odbor sprejel odločitev o uvedbi novega standarda. Uporabniki MRS 39 so želeli izboljšano računovodsko obravnavo finančnih instrumentov, zato je Odbor projekt zamenjave MRS 39 razdelil na tri glavne dele. Ti deli so klasifikacija in merjenje finančnih instrumentov, oslabitev (angl. Impairment) in računovodenje varovanja pred tveganjem. Nastal je nov mednarodni standard računovodskega poročanja 9 Finančni instrumenti (angl. International Financial Reporting Standards – IFRS 9). Cilj Odbora je bil, da bi bil MSRP 9 samostojni standard in bi v celoti nadomestil predhodni standard MRS 39. Ne glede na to pa MSRP 9 subjektom omogoča izbiro med obema standardoma zgolj v zvezi z računovodenjem varovanja pred tveganjem. Posledično sta oba standarda v tem obsegu še vedno veljavna in zavezancem je načeloma prepuščena svobodna izbira glede uporabe standardov (IASB, 2026c).

To je edinstveni položaj, saj na nobenem drugem področju družbam ni dana izbira glede tega, ali bodo prešle na novi računovodski standard. Razmerje med standardoma in razlogi, zaradi katerih slovenske banke uporabljajo katerega izmed standardov, je eden izmed glavnih raziskovalnih vprašanj tega magistrskega dela.

5 OSNOVNI POJMI RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM

5.1 Pred tveganjem varovana postavka

V razmerju varovanja pred tveganjem sta ključna dva elementa: pred tveganjem varovana postavka (angl. Hedged Item, v nadaljevanju varovana postavka) in instrument za varovanje pred tveganjem. Varovana postavka je postavka, ki je izpostavljena enemu ali več tržnim tveganjem. Ker je podjetje izpostavljeno enemu ali več tržnim tveganjem, postavko skuša varovati z instrumentom za varovanje pred tveganjem (v nadaljevanju instrument varovanja). Najpogostejši instrumenti varovanja so IFI (Ramirez, 2015).

Oba standarda razlikujeta med različnima vrstama varovanih postavk, med katere spadajo pripoznana sredstva ali obveznosti, nepripoznane trdne obveze, napovedane transakcije (transakcije, pri katerih obstaja visoka verjetnost, da se bodo zgodile) in čiste naložbe v podjetje v tujini. Varovane postavke so lahko posamezne postavke, lahko pa predstavljajo tudi skupek postavk. Ključni pogoj za opredelitev varovane postavke je, da je izbrano sredstvo ali druga postavka določena kot varovana postavka, zanesljivo merljiva. Ta zahteva velja ne glede na to, ali gre za pripoznano sredstvo ali obveznost, nepripoznano trdno obvezo ali zelo verjetno napovedano transakcijo. Opredelitve in pogoji glede varovanih postavk so v obeh standardih, MRS 39 in MSRP 9, vsebinsko enakovredno urejeni (IASB, 2026c, tč. 6.3.1).

Podjetje lahko kot varovano postavko opredeli postavko v celoti ali pa zgolj njen del (t. i. komponenta postavke). Celotna postavka zajema vse spremembe denarnih tokov ali poštene vrednosti postavke. Komponenta postavke pa vedno zajema samo del spremembe denarnih tokov ali poštene vrednosti postavke (IASB, 2026c, tč. 6.3.7).

Varovane postavke se razvrščajo na finančne in nefinančne varovane postavke. Ta način razvrščanja je pomemben predvsem pri opredeljevanju komponent tveganja. Med finančne varovane postavke sodijo finančna sredstva (na primer posojila, terjatve), finančne obveznosti (npr. izdane obveznice in posojila), nepripoznane trdne obveze (npr. pogodba o izdaji dolga) in zelo verjetne napovedane transakcije (npr. prihodnja obrestna plačila). Pri finančnih postavkah je praviloma mogoče varovati več vrst tveganj, kot so obrestno, valutno ali kreditno tveganje (IASB, 2026c, tč. 6.3.7).

Kot varovano postavko je mogoče določiti tudi skupino varovanih postavk. Skupina varovanih postavk je sestavljena iz več posameznih postavk, ki jih podjetje obravnava kot eno varovano postavko, saj jih z vidika tveganja upravlja skupaj. Skupina varovanih postavk (angl. Group of Items), vključno s skupino postavk, ki tvorijo neto pozicijo, je primerna varovana postavka, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji (IASB, 2026c):

- skupina postavk je sestavljena iz postavk, ki so kot posamične podlage primerne za uporabo varovane postavke;
- postavke znotraj skupine se upravlja skupaj na skupinski podlagi za namene obvladovanja tveganj;
- gre v primeru varovanja denarnih tokov pred tveganjem pri skupini postavk, pri katerih se za spremembe denarnih tokov ne pričakuje, da bodo približno sorazmerne s splošno spremenljivostjo denarnih tokov skupine, tako da nastanejo izravnalne pozicije tveganja:
    - za varovanje pred valutnim tveganjem, in
    - določitev navedene neto (čiste) pozicije določa obdobje poročanja, v katerem naj bi napovedane transakcije vplivale na poslovni izid ter njihovo naravo in obseg.

Opredelitev komponente tveganja (angl. Risk Component) pomeni, da podjetje v razmerju varovanja ne zajame celotne spremembe denarnih tokov ali poštene vrednosti postavke, temveč zgolj tisti njen del, ki izhaja iz natančno določenega tveganja ali kombinacije tveganj. Pri določanju komponente tveganja sta ključna dva pogoja, in sicer da je komponento oziroma del varovane postavke možno zanesljivo meriti in da je možno ločeno prepoznavanje (angl. separately identifiable) (IASB, 2026c).

5.2 Instrument za varovanje pred tveganjem

Kvalificiran instrument mora biti v celoti določen kot instrument varovanja (obstajajo nekatere izjeme). Za kvalificiran instrument se smatrajo različni postavke (IASB, 2026c):

- IFI, merjeni po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (razen nekaterih opcij);
- neizvedeno finančno sredstvo ali obveznost, ki se meri po pošteni vrednosti prek poslovnega izida – sem ne spada finančna obveznost, ki se meri po pošteni vrednosti prek poslovnega izida in za katero se znesek spremembe poštene vrednosti, ki je pripisljiv spremembam kreditnega tveganja te obveznosti, izkazuje v drugem vseobsegajočem donosu;
- kadar varujemo valutno tveganje, je instrument varovanja lahko valutna komponenta neizvedenega finančnega sredstva ali obveznosti pod pogojem, da ne gre za naložbo v kapitalski instrument, merjeno po pošteni vrednosti prek OCI;
- le pogodbe s stranko, ki je zunanja glede na poročevalno enoto (zunanja glede na skupino ali posamezno enoto, ki se poroča).

Osnovna delitev instrumentov varovanja je na IFI in neizvedene finančne instrumente. Primeri IFI kot instrumenti varovanja so opcije, terminski posli, terminske pogodbe in finančne zamenjave ipd. Primeri neizvedenih finančnih instrumentov kot instrumentov varovanja so obveznice, posojila, delnice ipd. (IASB, 2026c).

Obstaja še dodatna delitev instrumentov varovanja, in sicer po obsegu designacije. Kot instrument varovanja lahko smatramo celoten instrument ali določeno komponento le-tega (IASB, 2026c).

Kot je že bilo omenjeno, morajo biti zgornji kvalificirani instrumenti v celoti določeni kot instrumenti varovanja. Obstajajo pa tudi nekatere izjeme. Prva izjema je možna pri opcijskih pogodbah. Opcijsko pogodbo ločimo na notranjo vrednost in časovno vrednost. Instrument varovanja je v tem primeru lahko le sprememba notranje vrednosti opcije, ne pa tudi spremembe njene časovne vrednosti (IASB, 2026c).

Druga izjema se nanaša na terminske pogodbe. Tukaj je možno določiti instrument varovanja le spremembe vrednosti promptne komponente, ne pa tudi terminske komponente (IASB, 2026c).

Zadnja izjema je možnost določiti le delež celotnega instrumenta varovanja. To pomeni, da kot instrument varovanja lahko določimo le 50 % nominalnega zneska. Vendar pa instrument varovanja ne sme biti določen za del njegove spremembe poštene vrednosti, ki izhaja iz le dela obdobja, v katerem instrument ostaja odprt. Ni mogoče določiti instrumenta varovanja le za del njegove življenjske dobe (IASB, 2026c).

Lastni kapitalski instrumenti subjekta niso finančna sredstva ali obveznosti subjekta, zato jih ni mogoče določiti kot instrumente varovanja (IASB, 2026c).

Podjetje lahko več finančnih instrumentov obravnava skupaj in jih določi kot enoten instrument varovanja. To pomeni, da lahko združi katero koli kombinacijo naslednjega (IASB, 2026c):

- IFI (ali njihov del) in
- neizvedene finančne instrumente (ali njihov del).

En sam instrument varovanja se lahko določi za več vrst tveganj, če obstaja jasna opredelitev instrumenta varovanja in različnih tveganih pozicij kot varovanih postavk. Te postavke so lahko del različnih razmerij varovanja (IASB, 2026c).

5.3 Razmerje varovanja pred tveganjem

Razmerje varovanja pred tveganjem (angl. Hedging Relationship) je opredeljeno kot formalno dokumentirana povezava med varovano postavko in instrumentom varovanja, pri čemer obstaja ekonomska povezava in usklajeno upravljanje tveganja. Namen razmerja varovanja je, da se sprememba vrednosti enega instrumenta varovanja delno ali v celoti izravna s spremembami varovane postavke zaradi istega tveganja. Razmerje varovanja je del modela računovodenja varovanja pred tveganjem (Association of Chartered Certified Accountants [ACCA], brez datuma).

Razmerje varovanja mora izpolnjevati tri ključne pogoje za računovodenje varovanja pred tveganjem: razmerje mora biti formalno dokumentirano, ekonomično učinkovito in sestavljeno samo iz primernih instrumentov varovanja in primernih varovanih postavk (IASB, 2026c).

Prvi pogoj je formalna dokumentacija razmerja varovanja. Ob začetku razmerja varovanja se opravi formalna oznaka in dokumentiranje varovanja ter cilj in strategijo upravljanja tveganja podjetja za izvedbo varovanja. Formalna dokumentacija mora vsebovati (IASB, 2026c):

- cilje in strategijo upravljanja tveganja podjetja za izvedbo varovanja. Naveden mora biti razlog za odločitev varovanja, hkrati mora vsebovati dokazila, da je varovanje skladno s cilji in strategijami upravljanja tveganj podjetja;
- vrsto računovodenja varovanja pred tveganjem (poznamo tri vrste varovanja: varovanje po pošteni vrednosti, varovanja denarnih tokov in varovanje neto naložbe);
- opredelitev narave tveganja, ki se varuje (na primer tveganje obrestnega tveganja);
- opredelitev instrumenta varovanja;
- podrobna opredelitev varovane postavke;
- metodo za pripoznavanje dobičkov ali izgub iz sprememb poštene vrednosti varovane postavke v poslovnem izidu, v primeru, da podjetje varuje po pošteni vrednosti;
- vključevati sklic na čas (tj. ocenjeni datum), naravo in znesek napovedane transakcije, kadar je varovana postavka napovedana transakcija. Vključevati mora tudi utemeljitev, da je verjetnost izvedbe napovedane transakcije zelo visoka, in metodo za prerazvrščanje zneskov, odloženih v kapital, v poslovni izid (če varovana postavka ni kapitalski instrument, merjen po pošteni vrednosti prek OCI);
- oceno podjetja, kako razmerje varovanja izpolnjuje zahteve glede učinkovitosti varovanja pred tveganjem, vključno z uporabljeno metodo (ali metodami), analizo virov neučinkovitosti varovanja pred tveganjem in načinom določanja razmerja varovanja.

Dokumentacijo je potrebno spremeniti ob kakršni koli spremembi. Standardi glede dokumentacije so določeni v standardu IFRS 7 (IASB, 2026a).

Razmerje varovanja lahko kvalificiramo kot računovodenje varovanja pred tveganjem, kadar razmerje izpolnjuje vse tri zahteve glede učinkovitosti varovanja pred tveganjem. Zahteve glede učinkovitosti varovanja pred tveganjem so naslednje (IASB, 2026c):

- obstaja ekonomska povezava med varovano postavko in instrumentom varovanja,
- učinek kreditnega tveganja ne prevladuje pri spremembah vrednosti, ki so posledica navedenega ekonomskega razmerja,
- količnik varovanja mora biti opredeljen na podlagi dejanskih količin instrumenta za varovanje in varovane postavke.

V teoriji se pojavljajo tri oblike razmerij varovanja: mikro varovanje (angl. Micro Hedge), makro varovanje (angl. Macro Hedge) in portfeljsko varovanje (angl. Portfolio Hedge). Navedene skupine se med seboj razlikujejo glede načina vzpostavitve povezave med varovanimi postavkami in instrumenti varovanja.

Mikro varovanje se nanaša na varovanje posameznih sredstev in obveznosti oziroma delov teh posameznih sredstev in obveznosti. Da lahko govorimo o mikro varovanju, mora biti med posameznim instrumentom varovanja in posamezno varovano postavko oziroma delom le-teh neposredna povezava (komponente postavke) (IASB, 2009).

Makro varovanje se nanaša na varovanje skupine sredstev in obveznosti. Pri bankah je kot varovana postavka pogosto opredeljen portfelj sredstev in obveznosti iz bančne knjige. Za razliko od mikro varovanja lahko takšno varovanje vključuje tudi več kot en instrument varovanja ali več kot eno varovalno postavko (Gebhardt in drugi, 2003).

Trenutno veljavni računovodski standardi omogočajo vodenje tako mikro varovanja kot makro varovanja v okviru računovodenja varovanja pred tveganjem. Kot že omenjeno, načeloma vsak finančni instrument predstavlja ločen instrument varovanja in ločeno varovano postavko, kar omogoča podreditev mikro varovanja pod režim računovodenja varovanja pred tveganjem. Po trenutno veljavnih standardih pa je tudi skupino varovanih postavk mogoče tretirati kot eno varovano postavko. Enako velja tudi za instrumente varovanja. Navedeno omogoča podreditev makro varovanja pod režim računovodenja varovanja pred tveganjem.

V teoriji pa se pojavlja tudi izraz »portfeljsko varovanje«. V ožjem smislu se ta izraz nanaša na posebno ureditev oziroma izjemo, določeno v MRS 39, ki omogoča varovanje poštene vrednosti pred obrestnim tveganjem, povzeanim s portfeljem finančnih sredstev ali finančnih obveznosti. MRS 39 v 81A točki podjetjem omogoča, da zgolj pri varovanju poštene vrednosti pred obrestnim tveganjem kot varovano postavko določijo portfelj finančnih sredstev ali finančnih obveznosti. Podjetja ta portfelj ne določijo tako, da določijo skupino varovanih postavk (kar je značilno za makro varovanje), ampak določijo točen znesek portfelja, ki ga varujejo. Portfeljsko varovanje se tako od mikro varovanja in makro varovanja razlikuje po tem, da se kot varovano postavko ne določi specifičnih finančnih instrumentov, ampak se določi znesek varovanja v valuti, npr. evro (Gebhardt et al., 2003, IFRS Foundation, 2026).

Portfeljsko varovanje je v trenutnem okviru veljavnih računovodskih standardov omejeno, saj ne omogoča določitve neto pozicije kot varovane postavke. Ta vidik je bolj natančno opisan v okviru naslova »Novost na področju računovodenja varovanja pred tveganjem – Risk Mitigation Accounting.«

5.4 Učinkovitost varovanja pred tveganjem

Kot je bilo že večkrat omenjeno, se vsi IFI, ki so del računovodenja varovanja pred tveganjem, izkazujejo po pošteni vrednosti na vsak poročevalski datum. Če se IFI ne uporabljajo za računovodenje varovanja pred tveganjem, se kakršne koli spremembe v pošteni vrednosti le-teh takoj pripoznajo v izkazu poslovnega izida (Ramirez, 2015).

Samo varovanje mora biti zanesljivo in učinkovito, drugače izgubi svojo ključno funkcijo. Želimo si, da bi bile spremembe v pošteni vrednosti ali denarnih tokovih med varovano postavko in instrumentom varovanja nasprotne. Zato je ključno, da se meri sama učinkovitost razmerja varovanja pred tveganjem. Učinkovitost razmerja varovanja pred tveganjem predstavlja stopnjo, do katere spremembe poštene vrednosti ali denarnih tokov instrumenta za varovanje pred tveganjem izravnajo spremembe poštene vrednosti ali denarnih tokov varovane postavke (BDO, 2019).

Pomen učinkovitosti varovanja pred tveganjem (v nadaljevanju učinkovitost) je drugače urejen v obeh standardih. Po standardu MRS 39 je bila določena stopnja učinkovitosti razmerja varovanja pred tveganjem eden izmed ključnih pogojev za uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem. Za izračun te stopnje učinkovitosti standard MRS 39 uporablja tako imenovani kvantitativni test učinkovitosti. Za izpolnjevanje kvantitativnega testa učinkovitosti mora biti razmerje varovanja **zelo učinkovito**. Razmerje varovanja je zelo učinkovito, kadar učinkovitost razmerja varovanja ped tveganjem dosega vrednosti med 80 % in 125 %. V primeru, da je učinkovitost razmerja varovanja višja ali nižja od navedenega razpona, računovodenja varovanja pred tveganjem ni mogoče uporabiti (BDO, 2019).

Da bi bilo po MRS 39 mogoče uporabljati računovodenje varovanja pred tveganjem, morata biti izpolnjena tudi prospektivni test in retrospektivni test. Prospektivni test je pričakovanje, da bo varovanje zelo učinkovito. Retrospektivni test pa pomeni, da je bilo to pričakovanje dejansko uresničeno. Oba testa morata biti izpolnjena v vsakem poročevalskem obdobju (Deloitte, 2012).

Odbor je predlagal uvedbo sprememb obstoječih zahtev glede učinkovitosti v standardu MRS 39 na področju računovodenja varovanja pred tveganjem. Glavni cilj preoblikovanja zahtev je večja možnost uporabe te posebne računovodske obravnave ter manjša nihanja dobička in izgube. Posledično bi takšna ureditev omogočila, da bi se večje število podjetij posluževalo te prakse. V standardu MSRP 9 je odpravljena zahteva po 80 % do 125 % razponu izravnave, odpravljeno je tudi retrospektivno testiranje učinkovitosti, pri čemer je potrebno le prospektivno testiranje na začetku vsakega varovanega obdobja in omogočena je večja prilagodljivost pri dokazovanju učinkovitosti varovanja (Deloitte, 2012).

Z odpravo zahteve po 80 % do 125 % učinkovitosti razmerja varovanja je novi standard omogočil podjetjem, da lahko kljub nedoseganju te ravni učinkovitosti še vedno uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem. Če podjetje izračuna, da je ob koncu poročevalskega obdobja učinkovitost varovanja le 70 %, to pomeni, da podjetje prizna 30 % neučinkovitosti v izkazu poslovnega izida. Kljub neučinkovitosti podjetje še vedno lahko uporablja računovodsko obravnavo, česar po modelu MRS 39 ni bilo mogoče izvesti. Nove zahteve, ki jih navaja MSRP 9, določajo, da je še vedno potrebno retrospektivno testiranje za ugotavljanje obsega neučinkovitosti, ki se ga potem pripozna v izkazu poslovnega izida, vendar pa bo prospektivno testiranje učinkovitosti potrebno le za ohranitev razmerja varovanja (BDO, 2019).

Standard MSRP 9 zahteva, da razmerje varovanj izpolnjuje naslednje tri zahteve glede učinkovitosti varovanja: ekonomsko razmerje, kreditno tveganje in količnik varovanja pred tveganjem (angl. Hedge Ratio). Prva zahteva določa, da mora med varovano postavko in instrumentom varovanja obstajati ekonomsko razmerje, kar pomeni, da bodo kakršne koli spremembe poštene vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem kompenzirane s spremembami poštene vrednosti varovane postavke (BDO, 2019).

Druga zahteva pomeni, da učinek sprememb kreditnega tveganja ne sme biti takšne velikosti, da bi prevladoval nad spremembami vrednosti, tudi če obstaja ekonomska povezava med varovano postavko in IFI, ki je instrument varovanja. To pomeni, da kadar se kreditna sposobnost podjetja ali nasprotne stranke v instrumentu varovanja bistveno poslabša, razmerje varovanja v prihodnje morda ne bo več izpolnjevalo pogojev za računovodenje varovanja pred tveganjem, saj lahko prav spremembe kreditnega tveganja postanejo glavni dejavnik sprememb poštene vrednosti varovalnega instrumenta (Ramirez, 2015).

Zadnja zahteva je količnik varovanja pred tveganjem. Količnik varovanja mora biti opredeljen na podlagi dejanskih količin instrumenta za varovanje in varovane postavke. To pomeni, da mora biti količnik varovanja, namenjen računovodenju varovanja pred tveganjem, enak količniku varovanja, ki se uporablja za namene dejanskega upravljanja tveganj. Ta zahteva ne velja v primeru, da bi to povzročilo namerno neučinkovitost varovanja (BDO, 2019).

6 VRSTE RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM

6.1 Varovanje poštene vrednosti pred tveganjem

Varovanje poštene vrednosti pred tveganjem (angl. Fair Value Hedge) je ena izmed treh vrst razmerij varovanja, pri kateri se instrument varovanja meri po pošteni vrednosti, enako pa se meri tudi del varovane postavke, ki jo instrument varovanja varuje. Instrument varovanja varuje le tisti del varovane postavke oziroma varuje le tisto tveganje, ki ga je potrebno obvarovati.

Povečanje in zmanjšanje poštene vrednosti varovane postavke in posledično spremembe v pošteni vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem se pripozna v izkazu poslovnega izida. Sprememba v pošteni vrednosti se lahko pripozna tudi v izkazu drugega vseobsegajočega donosa v primeru, da je varovana postavka kapitalski instrument, za katerega se je podjetje odločilo, da se bo sprememba vrednosti prikazala v drugem vseobsegajočem donosu. Dobički ali izgube tako instrumenta za varovanje pred tveganjem kot tudi varovane postavke se pripoznavajo v izkazu poslovnega izida v istem obračunskem obdobju (Ramirez, 2015).

Cilj varovanja poštene vrednosti je zmanjšati izpostavljenost spremembam poštene vrednosti sredstva ali obveznosti, ki je že pripoznana v izkazu finančnega položaja, ali prej nepripoznane trdne obveze (ali njenega dela), ki je posledica določenega tveganja in bi lahko vplivala na izkazani poslovni izid. Namen varovanja poštene vrednosti je izravnati spremembo poštene vrednosti varovane postavke s spremembo poštene vrednosti instrumenta za varovanje pred tveganjem v poslovnem izidu. Dobički in izgube iz ponovnega merjenja instrumenta za varovanje pred tveganjem po pošteni vrednosti se pripoznajo v poslovnem izidu ali v drugem vseobsegajočem donosu, vključno z neučinkovitim delom varovanja, če gre za varovano postavko, ki je kapitalski instrument in je razvrščen po pošteni vrednosti prek OCI (Ramirez, 2015).

Dobičke in izgube iz varovanja pred tveganjem, kjer je to ustrezno, uporabijo za prilagoditev knjigovodske vrednosti varovane postavke in se pripoznajo v izkazu poslovnega izida, če je varovana postavka vrednotena po odplačni vrednosti ali gre za dolžniški instrument po pošteni vrednosti prek OCI (Ramirez, 2015).

Prilagoditev knjigovodske vrednosti se amortizira v izkaz poslovnega izida, amortizacija pa se lahko prične takoj, ko prilagoditev nastane, najpozneje pa takrat, ko se varovana postavka preneha prilagajati zaradi dobičkov in izgub iz varovanja pred tveganjem (Ramirez, 2015).

6.2 Varovanje denarnih tokov pred tveganjem

Pri varovanju denarnih tokov pred tveganjem gre za varovanje izpostavljenosti do spremenljivosti denarnih tokov, ki (Ramirez, 2015):

- izhajajo iz določenih tveganj, povezanih s pripoznanim sredstvom ali obveznostjo (npr. prihodnja obrestna plačila za dolg s spremenljivo obrestno mero) ali zelo verjetno napovedano transakcijo in
- bi lahko vplivali na poslovni izid.

Pri varovanju denarnih tokov pred tveganjem se sprememba poštene vrednosti instrumenta varovanja lahko tretira na dva načina, odvisno od tega, ali gre za učinkoviti del spremembe poštene vrednosti ali neučinkoviti del spremembe poštene vrednosti (Ramirez, 2015).

Neučinkoviti del predstavlja neučinkovitost varovanja oziroma delež spremembe poštene vrednosti instrumenta varovanja, ki ga sprememba poštene vrednosti varovane postavke ni izničila. Ta del predstavlja razliko med kumulativno spremembo poštene vrednosti instrumenta varovanja in njegovim učinkovitim delom (Ramirez, 2015). Neučinkoviti del se vedno pripozna v poslovnem izidu (Ramirez, 2015).

Učinkoviti del spremembe poštene vrednosti je tisti del, ki se izravna s spremembo poštene vrednosti varovane postavke. Učinkoviti del dobička ali izgube iz instrumenta varovanja se ob spremembi poštene vrednosti najprej začasno pripozna v drugem vseobsegajočem donosu

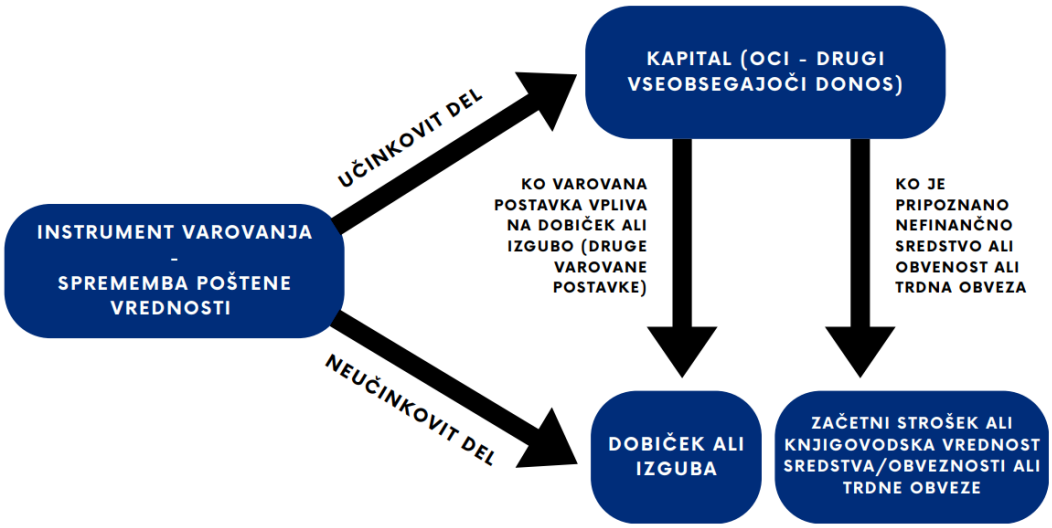
(OCI) v prav posebno postavko, imenovano rezerva za varovanje denarnih tokov pred tveganjem (angl. Cash Flow Hedge Reserve, v nadaljevanju rezerva za varovanje denarnih tokov). Te postavke so del kapitala (Ramirez, 2015).

Nadaljnja obravnava učinkovitega dela spremembe poštene vrednosti je odvisna od narave varovane postavke (Ramirez, 2015):

- kadar je varovana postavka še nerealizirana transakcija, ki pa bo v prihodnosti povzročila pripoznanje nefinančnega sredstva ali obveznosti, podjetje ob realizaciji znesek učinkovitega dela odstrani iz rezerve za varovanje denarnih tokov in ga prerazporedi v začetno nabavno vrednost sredstva ali obveznosti (npr. med zaloge);
- kadar je varovana postavka karkoli drugega kot nerealizirana transakcija, ki bo v prihodnosti povzročila pripoznanje nefinančnega sredstva ali obveznosti, se znesek, akumuliran v rezervi za varovanje denarnih tokov, prerazvrsti v poslovni izid v obdobjih, v katerih varovani pričakovani denarni tokovi dejansko vplivajo na poslovni izid.

Kadar znesek, akumuliran v rezervi za varovanje denarnih tokov predstavlja izgubo in podjetje utemeljeno pričakuje, da te izgube ne bo mogoče povrniti v prihodnjih obdobjih, podjetje ta del izgube nemudoma prenese iz rezerve v poslovni izid (Ramirez, 2015). Slika 1 prikazuje način knjiženja spremembe poštene vrednosti instrumenta varovanja pri računovodenju varovanja denarnih tokov pred tveganjem.

Slika 1: Način knjiženja računovodenja varovanja denarnih tokov pred tveganjem

Vir: Ramirez (2015)

Ob prenehanju uporabe računovodenja varovanja denarnih tokov pred tveganjem mora podjetje ustrezno ravnati. Kako bo podjetje znesek, akumuliran v rezervi za zavarovanje denarnega toka v OCI, obravnavalo, je odvisno od prihodnjih denarnih tokov. Obravnava ga lahko na dva načina (Ramirez, 2015):

- če podjetje pričakuje nastanek varovanih prihodnjih denarnih tokov, potem ta znesek ostane v rezervi za zavarovanje denarnega toka v OCI toliko časa, dokler se ti denarni tokovi ne realizirajo ali akumulirani znesek ne predstavlja izgube, ki se ne bo povrnila v enem ali več prihodnjih obdobjih;
- če podjetje ne pričakuje nastanka varovanih prihodnjih denarnih tokov, se znesek, ki je pripoznan v rezervi za zavarovanje denarnega toka v OCI, prerazporedi v poslovni izid. Nepričakovani varovani prihodnji denarni tokovi še vedno lahko nastanejo.

6.3 Varovanje čiste naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem

Varovanje čiste naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem, vključno z varovanjem denarne postavke, ki se računovodsko obravnava kot del čiste naložbe (glej MRS 21), se obravnava podobno kot varovanje denarnih tokov pred tveganjem (Ramirez, 2015).

Instrument varovanja je lahko izvedeni ali neizvedeni finančni instrument. Obravnava se ga enako kot varovanje denarnih tokov. Učinkovit del dobička ali izgube na instrumentu varovanja se pripozna v OCI (rezerva iz prevedbe tuje valute), neučinkovit del na instrumentu varovanja pa v poslovnem izidu. Ob odsvojitvi, delni odsvojitvi ali likvidaciji tuje enote se kumulativni znesek iz kapitala prerazvrsti v poslovni izid (Ramirez, 2015).

7 PREGLED MEDNARODNIH STANDARDOV RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM

7.1 Pregled standarda MRS 39

Računovodenje varovanja pred tveganjem je v MRS urejeno v okviru poglavja varovanje pred tveganjem. Varovanje pred tveganjem je podrobneje opredeljeno v MRS 39 z naslovom Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje. Varovanje pred tveganjem pomeni, da s pomočjo določenih instrumentov zmanjšujemo izpostavljenost pred različnimi tveganji. Podjetje si najpogosteje pomaga z IFI, lahko pa tudi z drugimi instrumenti, ki zmanjšujejo oziroma omejujejo izpostavljenost pred različnim tveganji (Ji in Wei, 2023).

V prvem delu standarda je opredeljeno področje uporabe. Standard MRS 39 se uporablja za vse subjekte in za vse finančne instrumente, ki spadajo v področje uporabe MSRP 9. Poleg tega morata biti izpolnjena še dva pogoja (IASB, 2026d):

- MSRP 9 mora dovoljevati uporabo zahtev MRS 39 za računovodenje varovanja pred tveganjem in
- finančni instrument je del razmerja varovanja, ki izpolnjuje pogoje za računovodenje varovanja pred tveganjem po standardu MRS 39.

V MRS 39 so opredeljeni tudi določeni pojmi, ki so ključnega pomena za lažje razumevanje standarda. Trdna obveza je v standardu opredeljena kot zavezujoč dogovor med strankami o izmenjavi točno določenih virov, po točno določeni količini in ceni na točno določen prihodnji datum ali datume. Naslednji pojem je napovedana transakcija, s katero opisujemo določeno transakcijo v prihodnosti, ki pa je neobvezna, a obstaja verjetnost, da se zgodi (IASB, 2026d).

Glavno določilo MRS 39 je, da se vsi IFI pripoznajo v izkazu finančnega položaja in vrednotijo po pošteni vrednosti (angl. Fair Value). To omogoča večjo preglednost in natančnejši vpogled v dejansko stopnjo izpostavljenosti podjetja. Tako se vsi dobički in izgube, nastale zaradi spremembe v pošteni vrednosti IFI, pripoznajo v izkazu poslovnega izida. Gre za velik preobrat, saj so bili v preteklosti IFI, namenjeni varovanju pred tveganjem, pogosto prikazani izvenbilančno (Rossi in drugi, 2002).

MRS 39 opredeljuje tri vrste računovodenja varovanja pred tveganjem: varovanje po pošteni vrednosti, varovanje denarnih tokov (angl. Cash Flow Hedge) in varovanje čiste naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem, kot je to opredeljeno v MRS 21 (angl. Hedge of Net Investment in a Foreign Operation) (IFRS Foundation, 2026).

7.2 Pregled standarda MSRP 9

Kot je bilo že pojasnjeno v poglavju Računovodenje varovanja pred tveganjem, je bil standard MSRP 9 uveden kot odgovor na previsoko kompleksnost standarda MRS 39. Kompleksnost se je kazala predvsem pri računovodenju finančnih instrumentov. Projekt nadomestitve MRS 39 je bil razdeljen na tri glavne faze: klasifikacija in merjenje, oslabitev in računovodenje varovanja pred tveganjem. Ko je Odbor zaključil s posamezno fazo, je novembra 2009 izdal poglavja MSRP 9, ki se nanašajo na razvrščanje in merjenje finančnih sredstev. Leto kasneje je Odbor dodal zahteve v zvezi z razvrščanjem in merjenjem finančnih obveznosti (IASB, 2026c).

Leta 2013 je Odbor izdal nov model računovodenja varovanja pred tveganjem in tako julija 2014 izdal končno različico standarda MSRP 9. Julijska različica standarda je nadomestila prejšnjo različico, ki je vsebovala projekt za zamenjavo MRS 39. Obvezna uvedba in uporaba prenovljenega MSRP 9 sta stopili v veljavo za letno obdobje, ki se začne s 1. januarjem 2018, pri čemer je dovoljena tudi predčasna implementacija in uporaba. V standardu je določeno, kako morajo subjekti razvrščati in meriti finančna sredstva in obveznosti ter nekatere pogodbe za nakup in prodajo nefinančnih postavk (IASB, 2026c).

Proti koncu leta 2013 je Odbor v MSRP 9 dodal poglavje o računovodenju varovanja pred tveganjem. Omenjeno področje je opredeljeno tako v MRS 39 kot tudi v MSRP 9, zato novi standard subjektom dovoljuje uporabo enega ali drugega standarda za računovodenje varovanja pred tveganjem. MRS 39 ostaja veljaven, vsebuje pa le še zahteve glede računovodenja varovanja pred tveganjem. Subjekt tako lahko nadaljuje z uporabo MRS 39

za vsa razmerja varovanja pred tveganjem ali uporablja MSRP 9 za vsa razmerja varovanja pred tveganjem, razen za portfeljsko varovanje poštene vrednosti obrestnega tveganja (angl. Fair Value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk), za računovodenje katerega mora uporabljati MRS 39. MSRP 9 izrecno dopušča nadaljnjo uporabo MRS 39, če subjekt še ni uvedel novega modela računovodstva varovanja (IASB, 2026c).

Cilj MSRP 9 je določiti načela za računovodsko poročanje o finančnih sredstvih in obveznostih, s katerimi se uporabnikom računovodskih izkazov zagotavljajo relevantne in uporabne informacije za njihovo presojo zneskov, časovnih razporeditev in negotovosti prihodnjih denarnih tokov podjetja (IASB, 2026c).

Standard MSRP 9 tako ohranja tri vrste računovodenja varovanja pred tveganjem: varovanje poštene vrednosti pred tveganjem, varovanje denarnih tokov pred tveganjem in varovanje čiste naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem. Hkrati ohranja mehanizme računovodenja varovanja pred tveganjem iz MRS 39, namesto da bi jih nadomestil z novim modelom (Ramirez, 2015).

7.3 Novost na področju računovodenja varovanja pred tveganjem – Risk Mitigation Accounting

Odbor se je decembra 2025 odločil, da bo v prvem četrtletju 2026 pričel s projektom Pregled po implementaciji standarda MSRP 9, poglavje računovodenje varovanja pred tveganjem (angl. Post-Implementation Review, v nadaljevanju PIR). Dolžnost Odbora je, da takšen PIR opravi vedno po sprejemu novega standarda ali pa vsakič, ko pride do večje spremembe standarda. Cilj PIR je oceniti vpliv novega standarda ali večje spremembe standarda na uporabnike računovodskih izkazov, pripravljavce, revizorje in regulatorje po tem, ko so bile te zahteve izdane in uporabljene. Če po srečanju ugotovijo, da obstaja potreba po izboljšavi finančnega poročanja, je po izvedbi PIR Odbor pripravljen na ustrezno ukrepanje (IASB, 2026e).

Skladno s tem je Odbor decembra predlagal nov računovodski model za prikaz upravljanja obrestnega tveganja v finančnih institucijah. Nov model se imenuje Računovodstvo za zmanjševanje tveganj (angl. Risk Mitigation Accounting, v nadaljevanju RMA), ki je bil prej poznan kot dinamično upravljanje tveganj (angl. Dynamic Risk Management, v nadaljevanju DRM). Model RMA je nastal na podlagi pritožb finančnih institucij in vlagateljev v zvezi s tem, da trenutni model ne odraža načinov upravljanja obrestnega tveganja v praksi. Cilj uvedbe novega modela je zagotoviti večjo preglednost, kako upravljanje obrestnega tveganja vpliva na finančno uspešnost in prihodnje denarne tokove (IFRS Foundation, 2025).

Posebnost modela RMA je, da ne gre za model računovodenja varovanja pred tveganjem po pošteni vrednosti niti za model računovodenja varovanja pred tveganjem denarnih tokov; namen tega modela je, da v računovodskih izkazih verodostojno prikaže učinke dejavnosti

upravljanja tveganja ponovne določitve obrestnih mer na neto osnovi oziroma na ravni portfelja (IFRS Foundation, 2025).

Odbor zato predlaga spremembo standardov MSRP 9 Finančni instrumenti in MSRP 7 Finančni instrumenti: razkritja. Prav tako predlaga umik izvirnega standarda za računovodenje varovanja pred tveganjem MRS 39 Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje (IASB, 2026c).

7.3.1 Dinamično upravljanje tveganja

Dinamično upravljanje tveganja je neločljivo povezano s tveganjem ponovnega določanja obrestnih mer. Tveganje ponovnega določanja obrestnih mer je tveganje, da se bodo sredstva in obveznosti drugače vrednotila v različnih časovnih obdobjih. Gre za vrsto obrestnega tveganja, saj so drugačna vrednotenja finančnih instrumentov, ki so del dinamičnega upravljanja tveganja, povezane predvsem s spremembami referenčnih obrestnih mer (IASB, 2025a).

Predvsem finančne institucije se za obvarovanje pred tem tveganjem odločajo za uporabo t. i. dinamičnega upravljanja tveganja. Ta oblika upravljanja s tveganji temelji na upravljanju s tveganjem na neto osnovi. Podjetja s takšno obliko upravljanja s tveganji združujejo izpostavljenosti iz različnih finančnih instrumentov in tveganja ne presojajo na ravni posameznega finančnega instrumenta. Takšno upravljanje tveganja se imenuje dinamično, saj temelji na dinamičnem pristopu. Ko se obstoječi finančni instrumenti poravnavajo in nastajajo novi finančni instrumenti, se spreminja izpostavljenost podjetja tveganju ponovnega določanja obrestnih mer. S tem se morajo dinamično spreminjati tudi metode obvladovanja tveganj (IASB, 2025a).

Dinamično upravljanje tveganja tako običajno izpolnjuje dve značilnosti (IASB, 2014):

- upravljanje tveganj se izvaja na odprtih portfeljih, v katere se dinamično dodajajo nove izpostavljenosti, obstoječe pa zapadajo,
- s tem, ko se profil tveganja odprtega portfelja spreminja, se upravljanje tveganj istočasno prilagaja kot odziv na spremenjeno neto tveganje.

Uporaba dinamičnega upravljanja s tveganji je značilna predvsem za banke. Banke se v okviru poslovanja ukvarjajo predvsem z razmerjem med depoziti in posojili, ki sta postavki, zelo odvisni od spreminjanja referenčnih obrestnih mer (IFRS Foundation, 2014a).

Za lažje razumevanje koncepta dinamičnega upravljanja s tveganji v nadaljevanju predstavljam dvostopenjski praktični primer njegovega delovanja na primeru banke, povzetega iz dokumentov Odbora. Recimo, da ima banka v letu 2020 na strani sredstev 150 denarnih enot (DE) fiksno obrestovanih posojil in 150 DE variabilno obrestovanih posojil. Na strani obveznosti ima 100 DE fiksno obrestovanih obveznosti in 200 DE variabilno

obrestovanih obveznosti. Iz navedenega izhaja, da ima banka neto odprto pozicijo tveganja variabilnih obveznost v višini 50 DE. Banka za upravljanje tega tveganja vstopi v obrestne zamenjave, na podlagi katerih plačuje fiksno obrestno mero in prejema variabilno obrestno mero, s katero varuje neto izpostavljenost tveganju variabilnih obveznosti v višini 50 DE (IASB, 2014). Tabela 1 prikazuje prvi korak praktičnega primera dinamičnega upravljanja s tveganji.

Tabela 1: Primer dinamičnega upravljanja s tveganji – prvi korak

Sredstva	**DE**	**Obveznosti**	**DE**
Posojila s fiksno obrestno mero	150	Obveznosti s fiksno obrestno mero	100
Posojila s spremenljivo obrestno mero	150	Obveznosti s spremenljivo obrestno mero	200
Neto odprta pozicija tveganja			
Prejem fiksne (plačilo spremenljive) obrestne mere	50		
Obrestna zamenjava			
		Plačilo fiksne (prejem variabilne) obrestne mere	50

Vir: prirejeno po IASB (2014)

Iz tega primera je enostavno razvidno jedro dinamičnega upravljanja tveganja. Ne gre za to, da bi banka s posamezno obrestno zamenjavo varovala točno določeno posojilo. Z instrumentom varovanja se v konkretnem primeru ne varuje točno določenega posojila, ampak odprto neto pozicijo banke.

Dinamični element te metode upravljanja s tveganji se pokaže ob hipotetičnem prehodu v naslednje obdobje. Recimo, da se v naslednjem letu fiksno obrestovane obveznosti zmanjšajo na 90 DE, variabilno obrestovane obveznosti pa se povišajo na 210 DE. Posojila s fiksno obrestno mero se povišajo na 170 DE, posojila z variabilno obrestno mero pa se zmanjšajo na 130 DE. Iz tega izhaja, da ima sedaj banka 80 DE tveganja izpostavljenosti variabilnih obveznosti. Iz tega izhaja, da obstoječe obrestne zamenjave, ki varujejo zgolj 50 DE izpostavljenosti tveganju variabilnih obveznosti, niso več zadostne. Banka tako pridobi dodatne obrestne zamenjave, ki varujejo še manjkajočih 30 DE izpostavljenosti tveganju variabilnih obveznosti (IASB, 2014).

Ta primer jasno pokaže dinamično naravo te metode upravljanja s tveganji. S spremembo neto pozicije banke se avtomatično spremeni tudi struktura instrumentov za varovanje. Tabela 2 prikazuje drugi korak praktičnega primera dinamičnega upravljanja s tveganji.

Tabela 2: Primer dinamičnega upravljanja s tveganji – drugi korak

Sredstva	DE	Obveznosti	DE
Posojila s fiksno obrestno mero	150	Obveznosti s fiksno obrestno mero	90
Posojila s spremenljivo obrestno mero	130	Obveznosti s spremenljivo obrestno mero	210
Neto odprta pozicija tveganja			
Prejem fiksne (plačilo spremenljive) obrestne mere	80		
Obrestna zamenjava			
Obstoječe obrestne zamenjave		Plačilo fiksne (prejem variabilne) obrestne mere	50
Potrebne nove obrestne zamenjave		Plačilo fiksne (prejem variabilne) obrestne mere	30

Vir: prirejeno po IASB (2014)

Dinamično upravljanje tveganja se tako močno razlikuje od metod, ki so bile do sedaj opisane v zvezi z računovodenjem varovanja pred tveganjem. Vse do sedaj opisane metode so temeljile na neposredni povezavi med varovano postavko in sredstvom za varovanje oziroma skupinami le-teh. Dinamično upravljanje s tveganji pa izhaja iz načela odprtega portfelja, kjer ni vzpostavljene neposredne povezave med tema postavkama. Ravno zaradi tega imajo finančne institucije pogosto težave z udejanjanjem tega modela upravljanja tveganj v luči računovodenja varovanja pred tveganjem, kot bo obrazloženo v nadaljevanju.

7.3.2 Računovodstvo za zmanjševanje tveganj

Odbor je pri pripravljanju nove ureditve računovodenja upravljanja s tveganju ugotovil, da je vprašanje dinamičnega upravljanja s tveganji kompleksno vprašanje, ki zahteva dodatno usklajevanje. Posledično te tematike ni ustrezno naslovilo v novem standardu. Odbor nadalje ugotavlja, da imajo podjetja pri računovodenju dinamičnega upravljanja s tveganji pogosto težave. Kot že omenjeno, so pravila iz MRS 39 in MSRP 9 načeloma zasnovana za zaprte portfelje, kar pomeni, da zahtevajo stabilno razmerje med specifičnimi varovanimi postavkami in instrumenti varovanja (IASB, 2014). Dinamičnega upravljanja s tveganji tako ni mogoče neposredno uporabljati v trenutnem okviru računovodskih standardov.

Čeprav podjetja dejansko uporabljajo metodo za obvladovanje tveganj znotraj odprtih portfeljev, morajo to računovodsko obravnavati kot niz spreminjajočih se zaprtih portfeljev. Takšna obravnava pa povzroča več kompleksnosti, povezane s sledenjem varovanih postavk, poleg tega pa jih omejujejo pravila glede tega, katere postavke se sploh lahko določijo kot varovane postavke (IASB, 2014).

Trenutno veljavni računovodski standardi ne omogočajo namreč določanja neto pozicije kot samostojne varovane postavke. 81A točka MRS 39 določa, da se lahko v primeru varovanja poštene vrednosti pred obrestnim tveganjem za portfelj finančnih sredstev ali obveznosti kot

varovano postavko določi točen znesek teh sredstev ali obveznosti (IFRS Foundation, 2026). S tem MRS 39 omogoča portfeljsko varovanje sredstev ali obveznosti, ampak zgolj v primeru varovanja poštene vrednosti pred obrestnim tveganjem. Glede na to, da se zgoraj opisano dinamično upravljanje s tveganji nanaša na vrsto obrestnega tveganja, poleg tega pa temelji na določitvi točnega zneska, ki se ga varuje (neto pozicija), bi ta del standarda lahko omogočal knjiženje te metode upravljanja s tveganji v obliki računovodenja varovanja pred tveganjem. V praksi pa tega ne omogoča, saj v nadaljevanju istega člena standard izrecno izključuje možnost določitve neto zneska kot varovane postavke.

MSRP 9 sploh posebej ne določa možnosti portfeljskega varovanja sredstev ali obveznosti. MSRP 9 se v točki 6.1.3 specifično sklicuje na MRS 39 in določa, da se v zvezi s tem vprašanjem neposredno uporabljajo določbe MRS 39 (IASB, 2026c**)**. Iz tega izhaja, da trenutni računovodski standardni ne zagotavljajo ustrezne podlage za obravnavo dinamičnega upravljanja tveganja v okviru računovodenja varovanja pred tveganjem.

Prav iz tega razloga se načrtuje uvedba modela RMA. Odbor ugotavlja, da mora novi model RMA izpolniti najmanj naslednje štiri cilje (IASB, 2014):

- zagotavljanje preglednosti glede dejavnosti podjetja pri upravljanju obrestnega tveganja,
- zagotavljanje skladnosti med finančnimi instrumenti, pri katerih podjetje upravlja s tveganjem ponovne določitve obrestnih mer na neto osnovi, in finančnimi instrumenti, ki izpolnjujejo pogoje za računovodenje varovanja pred tveganjem,
- zagotavljanje, da računovodenje varovanja pred tveganjem odraža dinamično naravo dejavnosti upravljanja tveganja podjetja in
- zagotavljanje, da zneski, pripoznani v računovodskih izkazih podjetja, odražajo obseg, v katerem so dejavnosti upravljanja tveganj uspešno zmanjšale njegovo izpostavljenost tveganju ponovne določitve obrestnih mer.

Po trenutnih načrtih bi bil model RMA implementiran kot novo sedmo poglavje znotraj MSRP 9. Trenutni osnutek RMA predvideva kot poseben model za položaje, kjer subjekti upravljajo s tveganji ponovnega določanja obrestnih mer na neto osnovi. Iz tega je očitno, da je RMA namenjen specifično urejanju vključevanja dinamičnega upravljanja s tveganji v računovodenje varovanja pred tveganjem. Kot izhaja iz točke 7.1.5 trenutnega osnutka, RMA ne bi bil obvezen. RMA bi ostal prostovoljen, ko pa se subjekt zanj odloči, pa mora upoštevati vsa pravila v celoti. Zanimivo je, da osnutek v točki 7.1.7 zahteva zelo formalno dokumentiranje postopka RMA (IASB, 2014).

Z uvedbo modela RMA bi se dokončno uredilo vprašanje uporabe metod neto pozicij portfelja v okviru računovodenja varovanja pred tveganjem. Model RMA je trenutno v javni obravnavi. Odbor bo komentarje na objavljen osnutek sprejemal še do 31. 7. 2026 (IASB, 2014).

8 RAZLIKE MED MEDNARODNIMI RAČUNOVODSKIMI STANDARDI Z VIDIKA RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM

V prejšnjih poglavjih so bile opisane glavne osnovne informacije o tveganjih, varovanju pred tveganjem in osnovni koncepti računovodenja varovanja pred tveganjem. V nadaljevanju so opisane ključne razlike v računovodenju varovanja pred tveganjem med standardoma MRS 39 in MSRP 9, ki močno vplivajo na odločitve bank v zvezi s tem, kateri standard uporabiti.

8.1 Konceptualni pristop

Zahteve, določene v standardu MRS 39 za računovodenje varovanja pred tveganjem, so bile s strani uporabnikov standarda označene za preveč toge, težko izvedljive, težko razumljive in nezdružljive s prakso upravljanja tveganja (angl. Risk Management). Pri implementiranju standarda MSRP 9 je Odbor pazil, da je področje računovodenje varovanja pred tveganjem bolj usklajeno z upravljanjem tveganja in da pristop novega standarda temelji bolj na principih kot pravilih (IFRS Foundation, 2014b). Kot bo razvidno v nadaljevanju, je bila togost ureditve v MRS 39 izpostavljena tudi s strani intervjuvancev v večjih slovenskih bankah.

8.2 Instrumenti za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem varovane postavke

Večja sprememba se je uvedla tudi na področju **instrumentov za varovanje** (angl. Hedging Instrument). V skladu z določili standarda MRS 39 so instrumenti varovanja lahko načeloma le IFI. Neizvedena finančna sredstva ali neizvedene finančne obveznosti se lahko implementira kot instrumente varovanja le, kadar gre za varovanje pred valutnim tveganjem (MNP LLP, 2016).

Standard MSRP 9 pa je možnosti instrumentov za varovanje razširil. Po novem standardu je mogoče tudi neizvedena finančna sredstva ali obveznosti določiti kot instrument varovanja. Neizvedeni finančni instrumenti morajo biti merjeni po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (MNP LLP, 2016).

Tudi pri **varovanih postavkah** je prišlo do številnih novosti. MRS 39 je v zvezi z opredelitvijo varovanih postavk bolj omejujoč kot MSRP 9. Oba standarda sicer dopuščata enake možne skupine varovanih postavk: pripoznano sredstvo ali obveznost, nepripoznana trdna obveza, zelo verjetna napovedana transakcija in čista naložba v podjetje v tujini (IFRS Foundation, 2026). MRS 39 je bolj restriktiven pri opredelitvi komponente tveganja. MRS 39 dopušča varovanje komponente tveganja zgolj pri finančnih postavkah. Varovanje komponente tveganja pri nefinančnih postavkah je omejeno zgolj na varovanje valutnega tveganja (MNP LLP, 2016). MSRP 9 razširi možnost določitev komponente tveganja kot

varovano postavko. Kot varovana postavka se lahko določi katera koli komponenta postavke pod pogojem, da je to komponento mogoče razločevati in zanesljivo meriti, ne vsebuje pa več omejitev za nefinančne postavke (IASB, 2026c).

MSRP 9 določa tudi širšo opredelitev skupine postavk. Po MRS 39 je skupina postavk skupina sredstev in obveznosti, kjer so posamezna sredstva oziroma obveznosti v skupini izpostavljeni istemu tveganju, pred katerim se varuje. Poleg tega MRS 39 zahteva, da je sprememba poštene vrednosti, ki jo je mogoče pripisati temu tveganju, pri vsaki postavki v skupini približno sorazmerna s celotno spremembo poštene vrednosti (IFRS Foundation, 2026). Po MSRP 9 pa skupina postavk lahko vključuje vse postavke, ki so same po sebi dopustne kot varovane postavke po tem standardu pod pogojem, da se postavke v skupini upravljajo skupaj na skupinski podlagi za namene obvladovanja tveganj (IASB, 2026c).

8.3 Učinkovitost varovanja pred tveganjem, rebalans in prekinitev računovodenja varovanja pred tveganjem

Učinkovitost varovanja (angl. Hedge Effectiveness) je ena izmed najpomembnejših obravnavanih razlik. Kot že omenjeno, MRS 39 zahteva kvantitativno merjenje učinkovitosti varovanja. Učinkovitost varovanja mora znašati v razponu med 80 % in 125 % (MNP LLP, 2016).

MSRP 9 v celoti spreminja pogoje za merjenje učinkovitosti varovanja. Standard se odmika od kvantitativnih kriterijev k bolj kvalitativnim kriterijem, ki temeljijo na načelih. Standard zahteva, da razmerje varovanja izpolnjuje tri zahteve glede učinkovitosti varovanja: ekonomsko razmerje med varovano postavko in instrumentom varovanja, vpliv kreditnega tveganja na določeno razmerje in količnik varovanja pred tveganjem (angl. Hedge Ratio) (MNP LLP, 2016).

Standarda določata različna pravila v zvezi z **rebalansom razmerja varovanja pred tveganjem** (v nadaljevanju rebalans). Kot že omenjeno, MRS 39 razmerje varovanja pogojuje z določeno stopnjo učinkovitosti varovanja. Po MRS 39 spremembe v razmerju varovanja, ki povzročijo, da razmerje ne izpolnjuje več zahteve glede učinkovitost varovanja, načeloma pomenijo, da mora podjetje prenehati z uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem. V primeru, da želi podjetje kljub spremembam v razmerju varovanja nadaljevati z računovodenjem varovanja pred tveganjem, bi moralo začeti novo razmerje varovanja. To je bilo omejujoče, saj se v praksi za namene upravljanja s tveganjem razmerja varovanja včasih prilagajajo. Poleg tega je takšna ureditev vodila do neučinkovitosti varovanja, ki je neskladna s temeljnimi načeli upravljanja tveganj (Deloitte, 2013).

Zaradi tega je IFRS 9 pristop bistveno spremenil. V primeru, da razmerje varovanja ne izpolnjuje več zahtev glede učinkovitosti varovanja, pri čemer pa cilj obvladovanja tveganj za to razmerje varovanja ostaja isti, podjetju ni več potrebno avtomatično prenehati z

uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem za to razmerje. Podjetje lahko namesto tega izvede rebalans. Podjetje rebalans izvede tako, da prilagodi količnik varovanja pred tveganjem v razmerju varovanja tako, da ponovno izpolnjuje merila ustreznosti. Podjetje mora prenehati z računovodenjem varovanja pred tveganjem samo, če razmerje varovanja ne izpolnjuje več meril učinkovitosti tudi po izvedbi rebalansa. Poleg tega mora podjetje prenehati z računovodenjem varovanja pred tveganjem takrat, ko so se spremenili cilji obvladovanja tveganj (IASB, 2026c).

Neodvisno od prejšnje točke so se spremenila tudi pravila v zvezi s **prekinitvijo računovodenja varovanja pred tveganjem**. Po MRS 39 lahko finančna institucija kadar koli preneha z uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem, ne da bi izpolnjevala kakršne koli posebne pogoje. Drugače je to opredeljeno v MSRP 9. Tu je prekinitev dovoljena le, kadar niso več izpolnjeni pogoji za uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem (MNP LLP, 2016).

8.4 Ureditev portfeljskega varovanja in posebnost z vidika upravljanja kreditnega tveganja

MRS 39 vsebuje poseben model portfeljskega računovodenja varovanja pred tveganjem, ki pa je omejen zgolj na varovanje obrestnega tveganja (KPMG IFRG Limited, 2013). 81A točka MRS 39 določa, da se lahko v primeru varovanja poštene vrednosti pred obrestnim tveganjem za portfelj finančnih sredstev ali obveznosti kot varovano postavko določi točen znesek (npr. milijon evrov), ne pa posamezno sredstvo ali obveznost (IFRS Foundation, 2026). Ta ureditev predstavlja izjemo v splošnih načelih računovodenja varovanja pred tveganjem. Uvedena je bila zato, da se omogoči običajna strategija upravljanja tveganj v zvezi z obrestnimi tveganji (KPMG IFRG Limited, 2013).

To portfeljsko varovanje tako predstavlja obliko varovanja poštene vrednosti. Razlika pa je v tem, da se kot varovana postavka ne določi posamezno sredstvo ali obveznost (kot pri mikro varovanju) oziroma skupina sredstev ali obveznosti (kot pri makro varovanju), ampak se kot varovana postavka določi točen znesek sredstev ali obveznosti (v valuti, npr. evro, dolar …).

Za razliko od MRS 39, MSRP 9 takšnega portfeljskega varovanja posebej sploh ne ureja. V 6.1.3. točki se MSRP 9 v celoti sklicuje na ureditev iz MRS 39. Novi standard določa, da se za varovanje poštene vrednosti izpostavljenosti portfelja obrestnemu tveganju lahko uporabi določbo 81.A MRS 39 (IASB, 2026c). V teoriji se za navedeno izjemo pogosto uporablja termin carve out. Navedeno pomeni, da MSRP 9 portfeljskega varovanja obrestnega tveganja ni posebej uredil in je to prepustil poznejšem urejanju.

Kot izhaja iz zgornjega opisa, oba standarda omogočata portfeljsko računovodenje varovanja pred tveganjem v primeru varovanja obrestnega tveganja. Ureditev pa izrecno izključuje možnost določitve neto zneska kot varovane postavke. Neto znesek bi predstavljal

razliko med vrednostjo sredstev in vrednostjo obveznosti (MRS 39, 81.A točka). Iz tega izhaja, da podjetja, ki uporabljajo dinamično upravljanje s tveganji (angl. Dynamic Risk Management), težko uporabljajo trenutno določbe MSRP 9 in MRS 39 (IASB, 2025b). Ravno zaradi tega je trenutno v pripravi nov model RMA, ki bi omogočil možnost določitve neto zneska kot varovane postavke.

Upravljanje kreditnega tveganja je posebnost, ki ni posebej določena v MRS 39, je pa dodobra opredeljena v MSRP 9. Gre za možnost določitve kreditnega finančnega instrumenta, ki je izpostavljen kreditnemu tveganju, kot varovane postavke. Za to morajo biti izpolnjeni določeni pogoji. Finančni instrument je merjen po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (MNP LLP, 2016).

9 EMPIRIČNA RAZISKAVA

V tem poglavju magistrskega dela sta na kratko predstavljena namen in cilji raziskave. Navedena so tudi raziskovalna vprašanja in odgovori nanje. Ugotovitve sem pridobila s pomočjo kvalitativnih metod raziskovanja. Pri delu so bili uporabljeni tako primarni kot sekundarni podatki.

Primarne podatke sem pridobila s pomočjo polstrukturiranega intervjuja, opravljenega z zaposlenima iz dveh različnih bank: Nova Ljubljanska banka d.d. (v nadaljevanju NLB), in UniCredit Banka Slovenija d.d. (v nadaljevanju UniCredit). Intervju z zaposlenim iz NLB je bil izveden v živo, intervju z zaposlenim iz UniCredit pa je bil izveden preko videoklica s pomočjo aplikacije MS Teams. V prilogi sta predloženi soglasji in transkripciji vsakega intervjuvanca.

Sekundarne podatke sem pridobila s pomočjo analize letnih poročil slovenskih bank za leto 2025 in s pregledom dizertacije M. Sc. Viktorie Müller-Henneberg z naslovom Hedge Accounting and its Consequences on Portfolio Earnings – A Simulation Study iz leta 2022 (v nadaljevanju Študija). Analiza letnih poročil je bila uporabljena kot sredstvo za odgovor na vprašanje, katere slovenske banke uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem, in če ga, kateri standard uporabljajo. Analiza Študije je bila uporabljena za namen primerjave učinkov, ki ga imata MRS 39 in MSRP 9 na letna poročila podjetij.

9.1 Namen, cilj in metodologija raziskave

Namen empirične raziskave v tem magistrskem delu je trojen:

- ugotoviti, katere izmed slovenskih bank uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem in kateri standard uporabljajo;

- s pomočjo znanstvenih člankov ugotoviti, kateri izmed standardov prispeva h kakovostnejšemu prikazu ekonomskega položaja bank v temeljnih računovodskih izkazih;
- ugotoviti, kakšne so prednosti in slabosti prehoda iz starejšega standarda MRS 39 na novi standard MSRP 9.

V okviru svojega magistrskega dela sem si zadala pet ključnih ciljev raziskave, ki jih zasledujem tudi v okviru izvedbe empirične raziskave:

- pregled obstoječih znanstvenih člankov s področja učinkov računovodenja varovanja pred tveganjem v okviru standardov MRS 39 in MSRP 9;
- pridobiti podatke o dejanski uporabi računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah s pomočjo analize letnih poročil;
- raziskati ključne dejavnike, ki vplivajo na odločitev bank glede opustitve prehoda na standard MSRP 9;
- analiza ključnih razlik med standardoma s poudarkom na prednostih in slabostih vsakega;
- na podlagi analize oblikovati sklep o smiselnosti prehoda na MSRP 9 in o upravičenosti uporabe računovodenja varovanja pred tveganjem.

Kot omenjeno že v uvodu tega sklepa magistrskega dela, sem rezultate pridobila z uporabo treh raziskovalnih metod. Vse uporabljene raziskovalne metode so kvalitativne narave.

Prva uporabljena raziskovalna metoda je uporaba polstrukturiranega intervjuja kot primarnega vira informacij. Opravljena sta bila dva ločena intervjuja, eden od njiju je bil opravljen v živo, drugi pa preko video klica z uporabo programa MS Teams. Za vsak intervju je bilo pridobljeno ločeno soglasje za njegovo izvedbo in razkritje imena banke intervjuvanca.

Druga raziskovalna metoda je pregled relevantnih znanstvenih študij kot sekundarnega vira informacij. Zaradi omejenega obsega raziskovanja na področju primerjave standardov MRS 39 in MSRP 9 v zvezi z njunimi učinki na temeljne računovodske izkaze, je bila kot primerna identificirana in analizirana ena znanstvena študija.

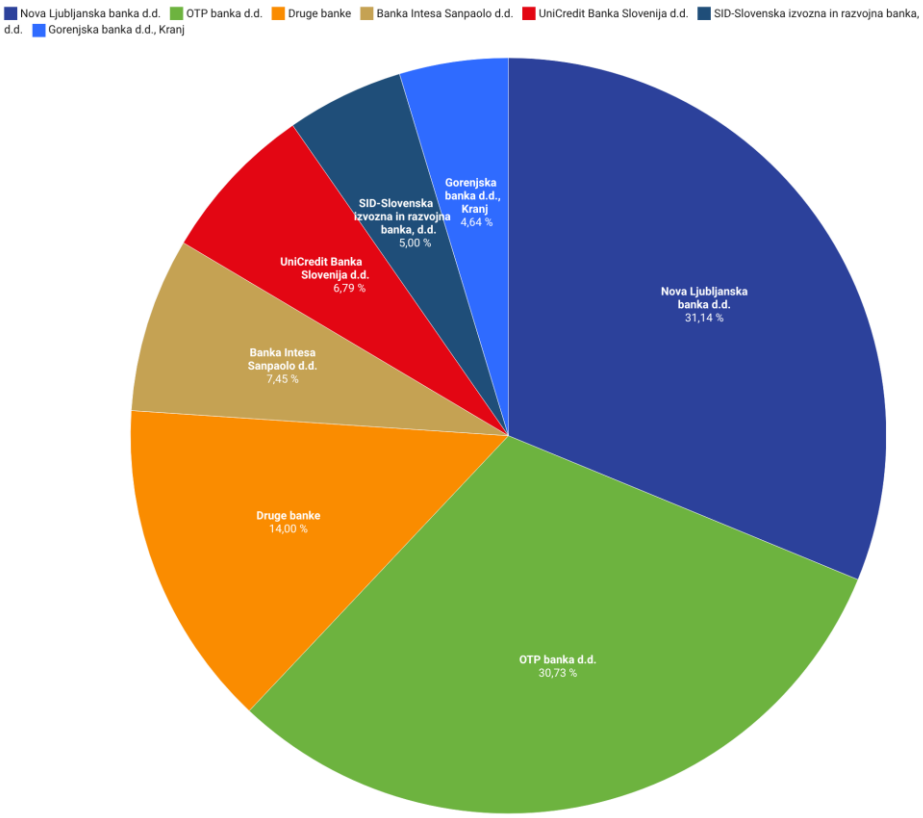
Tretja raziskovalna metoda temelji na analizi letnih poročil vseh slovenskih bank, objavljenih do vključno aprila 2026, ki predstavljajo sekundarni vir podatkov. Analiza se je osredotočila na pregled dveh vprašanj: (i) ali posamezna banka uporablja računovodenje varovanja pred tveganjem in (ii) če da, katerega izmed računovodskih standardov uporablja za njegovo obravnavo.

9.2 Pregled uporabe računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah

Na uradni spletni strani Banke Slovenije je objavljen register subjektov nadzora, ki med drugim vsebuje tudi register vseh bank v Sloveniji. Na območju Republike Sloveniji trenutno deluje devet bank: Addiko Bank d.d., Banka Intesa Sanpaolo d.d., Banka Sparkasse d.d., Deželna Banka Slovenije d.d., Gorenjska banka d.d., Kranj, Nova Ljubljanska banka d.d., OTP banka d.d., SID-Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d. in UniCredit Banka Slovenija d.d. (Banka Slovenije, b.d.).

Med vsemi devetimi bankami imata največji tržni delež NLB in OTP banka d.d. (v nadaljevanju OTP). Skupaj si lastita kar 61,87 % celotnega tržnega deleža, med njima ima NLB največji tržni delež, in sicer 31,14 %. Za OTP sledi Banka Intesa Sanpaolo d.d. (7,45 %), na četrtem mestu je UniCredit z 6,79 %. Preostale banke si skupaj delijo 23,89 % tržnega deleža (TheBanks.eu, brez datuma). Slika 2 prikazuje porazdelitev tržnih deležev izbranih slovenskih bank.

Slika 2: Tržni delež slovenskih bank

Vir: TheBanks.eu (brez datuma)

Po analizi letnih poročil sem prišla do ugotovitve, da računovodenje varovanja pred tveganjem uporablja pet od devetih bank: NLB, OTP, UniCredit, Banka Intesa Sanpaolo d.d. in SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d. Analizirala sem letna poročila za leto 2025, ki so bila objavljena do vključno aprila 2026. Za Addiko Bank d.d. sem uporabila letno poročilo za leto 2024, saj v času pisanja magistrskega dela še ni objavila letnega

poročila za leto 2025 (NLB, 2026, OTP banka, 2026, UniCredit Banka Slovenija, 2026, Banka Intesa Sanpaolo, 2026, SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, Ljubljana, 2026, Addiko Bank, 2025).

Banke, ki v svojem letnem poročilu niso omenjale računovodenje varovanja pred tveganjem oziroma niso imele opredeljene te postavke v izkazih, so Addiko Bank d.d., Gorenjska banka d.d., Kranj, Deželna Banka Slovenije d.d. in Banka Sparkasse d.d. (Addiko Bank, 2025, Gorenjska Banka, Kranj 2026, Deželna Banka Slovenije, 2026, Banka Sparkasse, 2026). Tabela 3 prikazuje uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah.

Tabela 3: Uporaba računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah

Banke, ki uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem	**Banke, ki ne uporabljajo računovodenja varovanja pred tveganjem**
Banka Intesa Sanpaolo d.d.	Addiko Bank d.d.
Nova Ljubljanska banka d.d.	Banka Sparkasse d.d.
OTP banka d.d.	Deželna Banka Slovenije d.d.
SID-Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d.	Gorenjska banka d.d., Kranj
UniCredit Banka Slovenija d.d.	

Vir: NLB (2026), OTP banka (2026), UniCredit Banka Slovenija (2026), Banka Intesa Sanpaolo (2026), SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, Ljubljana (2026), Addiko Bank d.d. (2025), Gorenjska Banka, Kranj (2026), Deželna Banka Slovenije (2026), Banka Sparkasse (2026).

9.2.1 Banke, ki ne uporabljajo računovodenja varovanja pred tveganjem

Addiko Bank d.d. je v letnem poročilu zapisala, da za obdobje 2024 in 2023 ni določila nobenih razmerij računovodenja varovanja pred tveganjem. V letnem poročilu ni navedena niti uporaba določene vrste računovodenja varovanja pred tveganjem niti to, kateri standard uporabljajo za računovodenje varovanja pred tveganjem. Razvidno je le, da banka izvaja varovanje, kar ni isto kot računovodenje varovanja pred tveganjem. Namen varovanja je zmanjšanje tveganja, namen računovodenja varovanja pred tveganjem pa je zmanjšanje volatilnosti v računovodskih izkazih. Varovanja izvajajo z valutnimi zamenjavami in terminskimi valutnimi posli. Na podlagi teh ugotovitev zaključujem, da Addiko Bank d.d. ne uporablja računovodenja varovanja pred tveganjem (Addiko Bank, 2025).

Gorenjska banka d.d., Kranj ima v svojem letnem poročilu za leto 2025 jasno zapisano, da Skupina ne uporablja računovodenja varovanja pred tveganjem (Gorenjska Banka, Kranj 2026). Enako velja tudi za Deželno Banko Slovenije d.d. (Deželna Banka Slovenije, 2026).

Banka Sparkasse d.d. v poročilu nima izrecno zapisano, ali uporablja računovodenje varovanja pred tveganjem. Banka v svojem poročilu piše zgolj, da zaradi nizkega nivoja obrestnega in valutnega tveganja ne uporablja IFI za varovanje pred obrestnim ali valutnim

tveganjem (Banka Sparkasse, 2026). V letnem poročilu za leto 2019 banka tudi izrecno poudarja, da računovodenja varovanja pred tveganjem ne uporablja (Banka Sparkasse, 2019). Na podlagi navedenega zaključujem, da banka ne uporablja računovodenja varovanja pred tveganjem.

9.2.2 Banke, ki uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem

Iz analize letnih poročil izhaja, da pet bank v Sloveniji za svoje posle varovanja pred tveganjem uporablja računovodenje varovanja pred tveganjem. V nadaljevanju predstavljam ugotovitve analize letnih poročil teh bank glede vprašanja, katerega izmed standardov uporabljajo za vodenje računovodenja varovanja pred tveganjem.

NLB v svojem letnem poročilu za leto 2025 jasno opredeljuje, da za računovodenje varovanja pred tveganjem še vedno uporablja obstoječe zahteve MRS 39, tako kot to omogoča IFRS 9 (NLB, 2026).

Skupina Intesa Sanpaolo izrecno zapisuje, da izkorišča možnost nadaljnje uporabe MRS 39, in sicer tako za mikro kot makro varovanja (Banka Intesa Sanpaolo, 2026).

SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d., navaja enako kot Skupina Intesa Sanpaolo (SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, Ljubljana, 2026).

UniCredit v letnem poročilu za leto 2025 navaja, da je za posle varovanja pred tveganjem od 1. julija 2025 sprejela določbe 6. poglavja standarda MSRP 9, ki nadomeščajo določbe standarda MRS 39, ki so se uporabljale doslej. Pri tem UniCredit posebej poudarja, da se za strategije varovanja poštene vrednosti za izpostavljenost obrestnim meram portfelja finančnih sredstev ali obveznosti še vedno uporablja MRS 39 (t. i. carve out).

Banka v letnem poročilu nadalje poudarja, da je glavna sprememba pri računovodenju varovanja denarnih tokov prehod na model, ki bolj temelji na načelih in je tesneje usklajen z dejavnostmi upravljanja tveganj banke. Ta vključuje odpravo testa učinkovitosti 80 % – 125 % iz MRS 39 in njegovo nadomestitev z zahtevo po dokazovanju ekonomskega razmerja med instrumentom varovanja in varovano postavko. Banka navaja tudi, da na računovodske izkaze ta sprememba ni imela pomembnega vpliva (UniCredit Banka Slovenija, 2026).

Tabela 4: Uporaba MRS 39 in MSRP 9 v slovenskih bankah

Banke, ki uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem po MRS 39	**Banke, ki ne uporabljajo računovodenja varovanja pred tveganjem po MSRP 9**
Banka Intesa Sanpaolo d.d.	OTP banka d.d.
Nova Ljubljanska banka d.d.	UniCredit Banka Slovenija d.d.
SID-Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d.	

Vir: NLB (2026), OTP banka (2026), UniCredit Banka Slovenija (2026), Banka Intesa Sanpaolo (2026), SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, Ljubljana (2026)

OTP navaja, da za namene računovodenja varovanja pred tveganjem uporablja standard IFRS 9. Podobno kot UniCredit tudi OTP navaja, da v delu, ki se nanaša na varovanje poštene vrednosti pred obrestnim tveganjem dela portfelja finančnih sredstev oziroma finančnih obveznosti na makro osnovi, še vedno uporablja določila MRS 39 (OTP banka, 2026). Tudi OTP tako uporablja t. i. izjemo carve out. Tabela 4 prikazuje uporabo standardov za računovodenje varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah.

9.2.3 Ugotovitve

Iz analize letnih poročil izhaja, da sta OTP in UniCredit edini, ki sta prešli na novi standard IFRS 9 za področje računovodenja varovanja pred tveganjem. Obe banki tudi uporabljata t. i. carve out izjemo, ki je bila opisana v točki 8.4. tega magistrskega dela. Ostale banke za to področje še vedno uporabljajo standard MRS 39.

Finančne institucije, predvsem banke, imajo veliko opravka z obvladovanjem obrestnega tveganja. Tega obvladujejo s pomočjo portfeljskega varovanja obrestne mere po pošteni vrednosti, ki ga trenutno opredeljuje le MRS 39. Ko bo Odbor zaključil s projektom RMA, ki bo nadomestil makro varovanje, bo ukinil MRS 39 in tako bodo morale vse banke preiti na nov standard MSRP 9. Do takrat pa je bankam omogočeno, da lahko za računovodenje varovanja pred tveganjem uporabljajo ali MRS 39 ali MSRP 9 (European Financial Reporting Advisory Group, 2015).

Skupni imenovalec vseh bank, ki uporabljajo računovodenje varovanja pred tveganjem je to, da vse banke za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja uporabljajo določila iz standarda MRS 39. Takšen rezultat je pričakovan v luči dejstva, da zgolj standard MRS 39 določa pravila za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja. Kot je bilo ugotovljeno že v teoretičnem delu tega magistrskega dela, potrjeno pa preko zgornje analize letnih poročil bank, standard MSRP 9 bankam preko t. i. carve out izjeme še vedno omogoča, da za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja uporabljajo standard MRS 39. Vprašanje je, zakaj tudi preostale banke niso sledile postopanju OTP in UniCredit ter v luči tega prešle na standard MSRP 9. Banke tega v letnih poročilih ne razkrivajo.

9.3 Analiza empirične študije: primerjava volatilnosti med MRS 39 in MSRP 9

9.3.1 Uvodno

Za primerjavo učinkov obeh standardov računovodenja varovanja pred tveganjem na temeljne računovodske izkaze sem kot eno izmed empiričnih metod uporabila tudi analizo relevantnih empiričnih študij. Kot edini relevantni vir se je pokazala znanstvena študija z naslovom Hedge Accounting and its Consequences on Portfolio Earnings – A Simulation Study, avtorice Viktorie Müller-Henneberg. Do celotnega besedila študije sem dostopala preko javno objavljene doktorske dizertacije avtorice. Nobena izmed drugih znanstvenih študij ni specifično obravnavala primerjave učinkov obeh standardov na temeljne računovodske izkaze, ampak so se osredotočile na primerjavo standardov učinkovitosti

razmerij varovanja pred tveganjem. Tudi avtorica Študije sama poudarja, da gre za prvo znanstveno raziskavo na tem področju (Müller-Henneberg, 2022).

Primerjava MRS 39 in MSRP 9 s tega področja je trenutno posebej pomembna zaradi prehodnega obdobja, v katerem lahko podjetja izbirajo med obema standardoma in se lahko vzporedno uporabljata oba. Ta ureditev velja začasno, dokler Odbor ne dokonča pravil za portfeljsko varovanje (Müller-Henneberg, 2022). Ob sprejemu modela RMA, ki je obravnavan tudi v okviru tega magistrskega dela, bo primerjava postala manj pomembna, saj bodo morali praviloma vsi uporabniki uporabljati MSRP 9 (Müller-Henneberg, 2022).

Avtorica je v svoji znanstveni raziskavi določila tri cilje: (i) oceniti posledice na portfeljski dobiček na podlagi različnih pravil računovodenja varovanja pred tveganjem po MRS 39 in MSRP 9, (ii) preučiti posledice na portfeljski dobiček glede na različne makroekonomske dejavnike, ki vplivajo na razmerje varovanja ter (iii) analizirati za podjetja zaželenost ali breme zgodnjega prehoda z MRS 39 na MSRP 9 (Müller-Henneberg, 2022).

9.3.2 Metodologija raziskave

Avtorica je študijo izvedla z uporabo Monte Carlo simulacije (Müller-Henneberg, 2022). Monte Carlo simulacija je metoda modeliranja, pri kateri se vhodni parametri ne obravnavajo kot fiksne vrednosti, ampak kot naključne spremenljivke z določenimi porazdelitvami. Na tej podlagi se model večkrat ponovi, pri čimer se v vsaki iteraciji izžrebajo nove vrednosti vhodnih spremenljivk na podlagi podanih parametrov (Bonate, 2001).

Simulacija Monte Carlo temelji na modelu zadolženega podjetja (30 % kapitala in 70 % dolga), ki je izpostavljeno valutnem tveganju in želi to izpostavljenost zmanjšati z uporabo terminskih poslov. Modelno podjetje pripravlja konsolidirane računovodske izkaze četrtletno ali polletno. Poleg tega je avtorica določila naslednje predpostavke (Müller-Henneberg, 2022):

- podjetje kupi 10.000.000 enot nefinančnega sredstva od dobavitelja;
- vsa plačila bodo izvedena (ni možnosti neplačil), kar pomeni, da model ne upošteva kreditnega tveganja;
- določena enotna cena surovine znaša eno enoto tuje valute. Surovina je načrtovana za dobavo čez eno leto, plačilo pa se poravna čez leto in pol.

Avtorica v nadaljevanju oblikuje šest alternativnih metod računovodenja varovanja pred tveganjem, in sicer štiri po MRS 39 ter dve po MSRP 9. Te metode delujejo kot spremenljivke, na podlagi katerih je mogoče primerjati rezultate med različnimi računovodskimi standardi. Metode se med seboj razlikujejo predvsem v dveh elementih: po uporabljenem računovodskem standardu in po tem, ali je kot instrument varovanja določen celoten terminski posel ali le njegov del. Avtorica zato ne primerja različnih poslovnih odločitev podjetja, ampak šest dopustnih računovodskih obravnav istega valutnega varovanja. S tem preveri, kako že izbira računovodske metode, ki je povezana z določenim računovodskim standardom, vpliva na izkazani dobiček portfelja (Müller-Henneberg, 2022). Zaradi velike kompleksnosti teh metod se to magistrsko delo ne spušča globlje v posamezne računovodske metode.

Avtorica priznava, da imajo rezultati na podlagi zgornje metodologije določene omejitve. Prvič, rezultati so omejeni na uporabljene vhodne parametre. Drugič, model je poenostavljen, saj je podjetje izpostavljeno le tveganju deviznega tečaja iz ene transakcije, pri čemer obstaja le eno razmerje varovanja pred tveganjem, zato je tudi kreditno tveganje omejeno. Tretjič, rezultati morda niso splošno veljavni, saj se osredotoča le na povprečno proizvodno podjetje, kar pomeni, da rezultati v finančnem sektorju morda ne bi bili enaki. Četrtič, analiziran je bil le učinek računovodenja varovanja denarnih tokov, medtem ko varovanja po pošteni vrednosti ali varovanja čistih naložb niso vključena (Müller-Henneberg, 2022).

9.3.3 Rezultati raziskave

Avtorica v okviru raziskave oblikuje pet napovedi, ki jih v nadaljevanju potrjuje oziroma ovrže. V nadaljevanju predstavljam konsolidiran pogled na vse napovedi in ugotovitve avtorice (Müller-Henneberg, 2022).

Napoved 1: MRS 39 povzroča večjo volatilnost dobička portfelja v obdobju varovalnega razmerja kot MSRP 9. Avtorica ugotovi, da vodenje računovodenja varovanja pred tveganjem po standardu MRS 39 res vodi do višje volatilnosti na portfeljski dobiček kot vodenje računovodenja varovanja pred tveganjem po standardu MSRP 9 (Müller-Henneberg, 2022).

Napoved 2: Dobiček portfelja po MSRP 9 je bolj občutljiv na spremembe makroekonomskih dejavnikov kot dobiček portfelja po MRS 39. Avtorica ugotovi, da odgovor na to vprašanje ni tako enoznačen. Nekateri rezultati kažejo na to, da je dobiček portfelja po MSRP 9 bolj občutljiv na spremembe makroekonomskih dejavnikov, drugi rezultati pa tega ne potrjujejo (Müller-Henneberg, 2022).

Napoved 3: Neučinkovitost vpliva na vse metode računovodenja varovanja pred tveganjem na enak način. Tudi ta napoved ni enoznačna. Rezultati kažejo, da je vpliv neučinkovitosti odvisen od izvora neučinkovitosti. Pri neučinkovitosti, povezani z zamikom dobave in plačila, avtorica napovedi ne potrdi, medtem ko jo potrdi pri analizi volatilnosti (Müller-Henneberg, 2022).

Napoved 4: Vpliv računovodenja varovanja pred tveganjem na dobiček na ravni podjetja je relativno majhen. Avtorica z empiričnim delom to napoved potrjuje in ugotavlja, da spremembe v donosu na kapital med analiziranimi računovodskimi metodami znašajo zgolj med 0,0067 % in 0,0190 %. Vseeno pa avtorica poudarja, da iz svoje analize izključuje finančne družbe, za katere so lahko rezultati drugačni, kot je obrazloženo v napovedi 5 (Müller-Henneberg, 2022).

Napoved 5: Vpliv računovodenja varovanja pred tveganjem na dobiček portfelja je ekonomsko pomemben. Avtorica ugotavlja, da je presoja ekonomske pomembnosti odvisna od konkretnih značilnosti podjetja in transakcij, s katerim se ukvarja. Vseeno pa izbira določene metode računovodenja varovanja pred tveganjem povzroča dovolj izrazite razlike v portfeljskih dobičkih in donosu na kapital, da je izbira metode lahko ekonomsko pomembna (Müller-Henneberg, 2022).

9.4 Analiza intervjujev

Odločila sem se, da intervju izvedem z dvema bankama: z banko, ki uporablja računovodenje varovanja pred tveganjem po standardu MRS 39, in banko, ki je že prešla na novi standard in uporablja MSRP 9.

Posledično sem izbrala banko NLB in UniCredit. NLB sem izbrala, ker ima v lasti največji tržni delež in je tako največja banka v Sloveniji, hkrati pa za računovodenje varovanja pred tveganjem uporablja določila iz standarda MRS 39. Druga največja banka glede na tržni delež, ki hkrati uporablja novi standard MSRP 9, je OTP. Zaradi interne politike ta ne posreduje informacij za namene priprave magistrskega dela. Intervju mi je uspelo pridobiti s predstavnikom banke UniCredit, ki uporablja MSRP 9.

V nadaljevanju bodo ločeno predstavljeni odgovori predstavnika vsake izmed bank, na koncu pa bo predstavljena primerjava in splošne ugotovitve iz obeh intervjujev.

9.4.1 Intervju s predstavnico NLB

Predstavnica banke NLB je poudarila, da se banka za prehod na MSRP 9 ni odločila. Razlog za to je predvsem v tem, da banka v večjem delu uporablja portfeljsko varovanje, ki pa je še vedno določeno v MRS 39. MRS 39 banki omogoča varovanje portfelja kreditov in depozitov, kar MSRP 9 ne omogoča na enak način. Po mnenju predstavnice banke NLB je prav neobstoj ustrezne rešitve za portfeljsko varovanje v MSRP 9 glavni razlog, da banka še ni prešla na novi standard. V zvezi s carve out izjemo ugotavlja, da ta ne omogoča posebnih prednosti. Banka meni, da bi bilo v primeru uporabe te izjeme zgolj za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja še vedno potrebno v celoti uporabljati standard MRS 39. To bi povzročilo, da bi banka morala uporabljati dva standarda naenkrat, kar ne bi bilo optimalno.

Predstavnica banke NLB je izpostavila, da standard MSRP 9 vseeno ima določene prednosti. Standard MSRP 9 je po njenem mnenju bolj fleksibilen in vsebinsko sodobnejši od standarda MRS 39. Po standardu MSRP 9 so pogoji za prenehanje varovanja milejši, poleg tega pa se novi standard bolje prilagaja tržnim razmeram. Predstavnica NLB tako ocenjuje, da bi MSRP 9 lahko prispeval k manjšim nihanjem v računovodskih izkazih.

V zvezi z implementacijo je predstavnica banke navedla, da banka ob morebitnem prehodu ne bi potrebovala popolne nadomestitve obstoječega informacijskega sistema. Ob morebitnem prehodu bi bilo najverjetneje potrebno nadgraditi obstoječi sistem (Kondor+). Sicer pa ugotavlja, da banka ni posebej natančno ocenila stroškov prehoda, saj so se že na podlagi prej opisanih pomanjkljivosti odločili, da prehoda ne bodo izvedli.

V zvezi z modelom RMA predstavnica ocenjuje, da bi ta lahko odpravil glavno pomanjkljivost MSRP 9 z ureditvijo varovanja neto pozicije. Sicer bi na kratek rok odprava MRS 39 za banko lahko pomenila dodatne stroške, ampak da prejšnjega standarda ne bi pogrešali.

9.4.2 Intervju s predstavnikom UniCredit banke

Predstavnik banke UniCredit je uvodoma poudaril, da so odločitve glede uporabe standardov v zvezi z računovodenjem varovanja pred tveganjem povezane z usmeritvami mednarodne bančne skupine UniCredit. Pojasnil je, da so se v banki odločili za selektiven prehod z MRS 39 na MSRP 9, pri čemer se od leta 2025 standard MSRP 9 uporablja za vse posle varovanja, razen za posle, povezane s portfeljskim varovanjem obrestnega tveganja. Poudaril je, da so se za prehod odločili zaradi prednosti, ki jih prinaša standard MSRP 9:

- zagotavlja ustreznejše informacije o varovanju pred tveganjem,
- bolje odraža, kako družba upravlja svoja finančna tveganja in
- ponuja možnost zmanjšanja nestanovitnosti dobička in izgube za transakcije, ki niso upravičene do obračunavanja varovanja pred tveganjem, skladno z MRS 39.

V zvezi z implementacijo je predstavnik pojasnil, da prehod na MSRP 9 za banko ni predstavljal pomembnih tehničnih ali organizacijskih težav. Stroški prehoda niso bili visoki. Poudaril je, da spremembe v informacijskih sistemih niso bile potrebne. Prilagoditve so bile potrebne zgolj pri procesih pridobivanja in shranjevanja podporne dokumentacije.

Zanimivo je, da je predstavnik navedel, da je banka kljub spremembam, ki jih je MSRP 9 uvedel na področju testa učinkovitosti varovanja, vseeno ohranila stari način ugotavljanja in nadzorovanja testa učinkovitosti. Predstavnik trdi, da so za to pridobili potrditev s strani revizorjev.

V zvezi z novim modelom RMA je predstavnik pojasnil, da ga v banki aktivno spremljajo, predvsem zaradi njegovega potencialnega vpliva na zmanjševanje volatilnosti. Predstavnik meni, da morebitna odprava MRS 39 ob sprejemu RMA ne bi pomembno vplivala na delovanje UniCredit.

9.4.3 Analiza intervjujev

Iz intervjujev izhaja, da oba predstavnika bank MSRP 9 načeloma ocenjujeta pozitivno. Oba poudarjata, da je MSRP 9 fleksibilnejši in bolj usklajen s cilji upravljanja tveganj. To potrjuje teoretična izhodišča, ki jih je to magistrsko delo predstavilo v teoretičnem delu v okviru primerjave obeh standardov. Oba predstavnika se tudi strinjata glede dejstva, da portfeljsko varovanje obrestnega tveganja v novem standardu MSRP 9 še ni ustrezno urejeno. Intervjuvanca tako menita, da bi lahko napovedni model RMA dokončno uredil področje poertfeljskega varovanja in s tem bankama olajšal vodenje računovodenja varovanja pred tveganjem. Oba predstavnika se načeloma tudi strinjata glede vprašanja stroškov v zvezi s prehodom na novi standard. Predstavnik banke UniCredit ugotavlja, da posebni stroški niso nastali, medtem ko predstavnica banke NLB posebej visokih stroškov prehoda ali pa sprememb v informacijski tehnologiji ne pričakuje.

Kljub temu načelnemu soglasju pa se je zgolj ena izmed bank odločila za prehod na MSRP 9. Glavni razlog za to razhajanje je dejstvo, da MSRP 9 ne ureja portfeljskega varovanja obrestnega tveganja celovito, ampak se preko t. i. carve out izjeme glede tega vprašanja še vedno sklicuje na določbe MRS 39. Intervjuvanca se na tem mestu očitno razhajata glede mnenja o tem, kakšna so posledice uporabe t. i. carve out izjeme za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja.

Predstavnica banke NLB meni, da je v primeru uporabe te izjeme potrebno za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja v celoti uporabiti določbe MRS 39, medtem ko je potrebno za ostale oblike varovanja v celoti uporabljati določbe MSRP 9. To bi od banke zahtevalo uporabo obeh standardov naenkrat, kar je seveda povezano z dodatno kompleksnostjo. Predstavnica tako ocenjuje, da predvsem iz tega razloga prehod na MSRP 9 v tem trenutku ne bi bil optimalen.

Predstavnik banke UniCredit meni drugače. UniCredit je po poročanju njenega predstavnika s strani revizorjev pridobila potrditev, da za vsa razmerja varovanja lahko še vedno uporabljajo določbe MRS 39. Tako prehod na MSRP 9 za banko ni predstavljal pomembnih težav pri implementaciji. Potrebno je bilo zgolj posodobiti podporno dokumentacijo za posamezne posle skladno z MSRP 9.

10 SKLEP

Pri pripravi magistrskega dela sem iskala odgovore na štiri raziskovalna vprašanja. V okviru sklepa predstavljam odgovore na raziskovalna vprašanja z združevanjem teoretičnega znanja in vseh podatkov, pridobljenih z empirično raziskavo.

RV1: Kakšen je namen računovodenja varovanja pred tveganjem v bankah?

Namen uporabe računovodenja varovanja pred tveganjem v bankah je v tem, da se v temeljnih računovodskih izkazih na bolj verodostojen način prikaže učinke dejavnosti upravljanja tveganj. Zaradi dejstva, da se izvedeni finančni instrumenti praviloma merijo po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, varovane postavke (ki so v bankah najpogosteje posojila) pa se načeloma merijo po odplačni vrednosti, bi brez posebne računovodske obravnave nastala računovodska neskladnost. Brez posebne računovodske obravnave bi se namreč poštena vrednost izvedenih finančnih instrumentov spreminjala vsakodnevno, vrednost varovanih postavk pa sprememb v svoji pošteni vrednosti ne bi izkazovala. Na takšen način bi se v računovodske izkaze bank vnašala volatilnost, ki v resnici sploh ne obstaja, ki pa ne bi odražala realnega stanja.

Računovodenje varovanja pred tveganjem zmanjšuje takšno umetno volatilnost poslovnega izida in uporabnikom izkazov omogoča boljši vpogled v dejanski učinek varovanja pred tveganjem.

RV2: Katere so ključne spremembe oziroma izboljšave novega standarda MSRP 9 v primerjavi z MRS 39 na splošno in v zvezi z obračunavanjem varovanja pred tveganjem?

MSRP 9 v več vidikih pomeni nadgraditev ureditve iz MRS 39. Uporabniki računovodenja varovanja pred tveganjem so v zvezi z MRS 39 problematizirali njegovo togost in neprilagodljivost, kar je predvsem posledica njegovega fokusa na pravila, ki ne dopuščajo veliko odstopanj. MSRP 9 v tem smislu pomeni pomemben napredek, saj na splošno temelji bolj na principih, poleg tega pa pomembno razširja uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem na več možnih situacij.

V tem smislu standard MSRP 9 predvsem širi nabor dovoljenih instrumentov za varovanje in opredelitev varovanih postavk. MSRP 9 na primer omogoča uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem tudi za neizvedene finančne instrumente. MSRP 9 nadalje omogoča lažje drobljenje varovanih postavk na komponente tveganja in združevanje varovanih postavk v skupine postavk. Iz navedenega je jasno razvidno, da je standard MSRP 9 prilagodljivejši od MRS 39.

Prehod s koncepta pravil na koncept principov se najlažje vidi na primeru sprememb pravil v zvezi s presojo učinkovitosti varovanja. Starejši standard MRS 39 zahteva izračun točno določenega razpona učinkovitosti (med 80 % do 125 %), kar je razmeroma rigidna zahteva. MRS 39 poleg tega takšnega izračuna ne zahteva zgolj ob začetku varovanja (prospektivni test), ampak se mora ta učinkovitost dejansko tudi udejanjiti (retrospektivni test). MSRP 9 je v zvezi z učinkovitostjo popolnoma spremenil koncept. Odpravil je zahtevo po točno določenem razponu učinkovitosti in retrospektivnem testiranju učinkovitosti. S tem se ponovno razširi nabor situacij, v katerih se lahko uporablja računovodenje varovanja pred tveganjem.

MSRP 9 je ustvaril tudi pomembnejši napredek na področju rebalansa postavk. Na podlagi MSRP 9 podjetjem ni več potrebno samodejno prekiniti računovodenja varovanja pred tveganjem v primeru, da pride do sprememb v razmerju varovanja. MSRP 9 podjetjem omogoča, da računovodenje varovanja pred tveganjem ohrani v veljavi tako, da spremeni količnik varovanja (t. i. rebalans).

Področje, ki pa se z MSRP 9 ni spremenilo, pa predstavlja portfeljsko varovanje obrestnega tveganja, ki je glavno področje, na katerem banke izvajajo tako varovanje pred tveganjem kot tudi računovodenje varovanja pred tveganjem. V zvezi s tem vprašanjem pa se v bližnji prihodnosti napoveduje sprejem novega koncepta – model RMA, ki naj bi bankam poenostavil predvsem vodenje portfeljskega računovodenja varovanja pred tveganjem preko izrecnega upoštevanja dinamičnega upravljanja tveganja.

RV3: Kakšni so učinki MSRP 9 na računovodske izkaze v teoriji in praksi?

Kot že obravnavano v okviru raziskovalnega vprašanja 2, naj bi MSRP 9 na teoretični ravni omogočal bolj ekonomsko smiseln prikaz varovanja pred tveganjem v računovodskih izkazih. V primerjavi z MRS 39 načeloma omogoča rešitve, ki naj bi teoretično prispevale k zmanjševanju volatilnosti računovodskih izkazov.

Rezultati empirične študije Müller-Henneberg (2022) kažejo, da uporaba MSRP 9 v primerjavi z MRS 39 praviloma vodi do manjše volatilnosti v portfeljskem dobičku, s čimer podpre zgoraj postavljeno teoretično tezo. Vseeno pa poudarjam, da je bila študija izvedena z uporabo Monte Carlo simulacije, ne pa pregledom dejanskih učinkov prehoda na poslovne izkaze podjetij. V svojem pregledu nisem zasledila nobene študije, ki bi se ukvarjala s tem vprašanjem. Avtorica Študije sklene tudi, da je vpliv izbrane metode računovodenja varovanja pred tveganjem v praksi načeloma razmeroma majhen. To se lahko prevede v nizek ekonomski učinek izbire računovodskega standarda za računovodenje varovanja pred tveganjem, ampak že sama Študija poudarja, da je odgovor na to predvsem odvisen od posameznega podjetja in njegove dejavnosti (Müller-Henneberg, 2022).

Vseeno pa je potrebno poudariti določene omejitve pri prenosu rezultatov te Študije na bančni sektor. Študija analizira vpliv izbire računovodskega standarda zgolj za računovodenje varovanja denarnih tokov v okviru valutnega tveganja. Kot že večkrat omenjeno, se banke načeloma srečujejo z obrestnim tveganjem, ki ga načeloma računovodsko obravnavajo v okviru računovodenja varovanja poštene vrednosti. Študija se tako ukvarja z varovanjem drugačnega tveganja in uporablja drugačno metodo računovodenja varovanja pred tveganjem, kot jo načeloma uporabljajo banke. Tudi Študija sama opozarja, da je izbira računovodskega standarda za druge dejavnosti, kot so na primer finančne institucije, lahko veliko bolj pomembna.

Na podlagi vsega povedanega sklepam naslednje. MSRP 9 tako na teoretični kot praktični ravni omogoča nižjo volatilnost računovodskih izkazov. Vseeno pa je ekonomski pomen te izbire predvsem odvisen od dejavnosti, s katero se podjetje ukvarja, pri čemer konkretne analize za prehod bank ali pa drugih subjektov finančnega sektorja, še ni.

RV4: Kateri so ključni razlogi, zaradi katerih večina slovenski bank še vedno uporablja starejši standard MRS 39 kljub uvedbi novega MSRP 9 za področje obračunavanje varovanja pred tveganjem?

Iz analize letnih poročil izhaja, da večina slovenskih bank kljub uvedbi MSRP 9 še vedno uporablja standard MRS 39. Čeprav tako v teoriji kot v praksi banke ocenjujejo, da je novi standard bolj fleksibilen in bolje usklajen z dejanskim ciljem upravljanja tveganj, se tako banke ne odločajo za takojšnji prehod. Na podlagi vseh ugotovitev iz teoretičnega in empiričnega dela tega magistrskega dela ugotavljam, da razlog za opustitev prehoda na novi standard predvsem tiči v dejstvu, da novi standard ne ureja področja portfeljskega varovanja obrestnega tveganja. Takšno varovanje obrestnega tveganja je namreč osrednji del strategije

varovanja tveganj poslovnih bank, saj je obrestno tveganje glavno tveganje, ki so mu banke izpostavljene. Očitno je, da vse ostale prednosti MSRP 9 enostavno ne odtehtajo potencialnih stroškov in negotovosti, povezanih s prehodom na novi standard.

V zvezi s tem je potrebno omeniti tudi dejstvo, da med bančnimi strokovnjaki očitno obstaja določena negotovost glede praktičnih posledic uporabe t. i. carve out izjeme za portfeljsko varovanje obrestnega tveganja po MSRP 9. Iz intervjujev namreč izhaja različno razumevanje glede tega, kakšne posledice vidika uporabe standardov povzroči uporaba te izjeme v primeru prehoda na MSRP 9. Vprašanje, katera izmed interpretacij je pravilna, presega obseg tega magistrskega dela, očitno pa je, da prav negotovost v zvezi s tem vprašanjem in potencialne regulatorne posledice še dodatno zapletajo prehod bank na novi standard. Kot izhaja iz intervjujev, pa banke načeloma pozdravljajo celovito ureditev tega vprašanja v novem modelu RMA in težav v zvezi s prehodom nanj ne pričakujejo.

Magistrsko delo ima na dan oddaje določene vsebinske omejive. Ključna vsebinska omejitev izhaja iz dejstva, da se v tem trenutku obravnavano področje hitro razvija. Zlasti se hitro razvija področje portfeljskega varovanja obrestnega tveganja, ki je predmet obravnave novega modela RMA. Ugotovitve magistrskega dela tako odražajo trenutno stanje, ki je lahko predmet sprememb.

Nadaljnje raziskovanje bi bilo smiselno usmeriti predvsem v analizo učinkov dokončno sprejetega modela RMA na računovodenje varovanja pred tveganjem, predvsem na bančnem področju. V zvezi s tem bi bilo smiselno raziskati, ali bo model RMA dejansko odpravil ključne pomanjkljivosti trenutne ureditve portfeljskega varovanja.

SEZNAM KLJUČNE LITERATURE

1. IFRS Foundation. (2026). *IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement.* https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-39-financial-instruments-recognition-and-measurement
2. International Accounting Standards Board. (2014). *Accounting for Dynamic Risk Management: a Portfolio Revaluation Approach to Macro Hedging* (Discussion Paper DP/2014/1). https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/dynamic-risk-management/discussion-paper/published-documents/dp-accounting-for-dynamic-risk-management.pdf
3. International Accounting Standards Board. (2026c). *IFRS 9 Financial Instruments*. https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2025/issued/ifrs9.html
4. Müller-Henneberg, V. (2022). *Essays on IFRS 9 hedge accounting*. Eberhard Karls Universität Tübingen). https://d-nb.info/1294055992/34
5. Ramirez, J. (2015). *Accounting for derivatives: Advanced hedging under IFRS 9* (2. izd.). John Wiley & Sons, Ltd. DOI: 10.1002/9781119065876.

6. Wen, Y., Kang, Y., Qin, Y. in Kennedy, J. C. (2021). Use of derivative and firm performance: Evidence from the Chinese Shenzhen Stock Exchange. *Journal of Risk and Financial Management, 14*(2), 83. https://doi.org/10.3390/jrfm14020083

LITERATURA IN VIRI

1. Addiko Bank d.d. (2025). *Letno poročilo 2024*. https://www.addiko.si/static/uploads/ADDIKO-BANK-LETNO-POROCILO-2024-ENG.pdf
2. Andritzky, J. (2006). *Sovereign default risk valuation: Implications of debt crises and bond restructurings.* Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-540-37449-7
3. Association of Chartered Certified Accountants. (brez datuma). *IFRS 9, Financial Instruments: Part 2.* https://www.accaglobal.com/us/en/student/exam-support-resources/dipifr-study-resources/technical-articles/ifrs9-pt2.html
4. Banka Intesa Sanpaolo d.d. (2026). *Letno poročilo 2025*. https://www.intesasanpaolobank.si/document/publications/ISPSLOVENIA/2026/letno-porocilo-2025/ISPB_LETNO_POROCILO_2025_SI_DIGI.pdf
5. Banka Slovenije. (brez datuma). *Register subjektov nadzora.* https://www.bsi.si/sl/nadzor-bancnega-sistema/register-subjektov-nadzora?q%5Bcategory%5D=1
6. Banka Sparkasse d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. https://www.sparkasse.si/content/dam/si/spksi/www_sparkasse_si/dev/o-nas/2020/2019_Sparkasse-letno-porocilo.pdf
7. Banka Sparkasse d.d. (2026). *Letno poročilo 2025*. https://cdn0.erstegroup.com/content/dam/si/spksi/www_sparkasse_si/dev/o-nas/2020/2025_Sparkasse-letno-porocilo.pdf
8. Basel Committee on Banking Supervision. (2004). *Principles for the management and supervision of interest rate risk.* https://www.bis.org/publ/bcbs108.pdf
9. BDO. (2019). *IFRS in practice 2019: IFRS 9 Financial instruments.* https://www.bdo.global/getmedia/effedd52-caeb-4343-885a-84cc21bc4b93/IFRS9-In-Practice_FinancialInstruments.pdf.aspx
10. Bonate, P. L. (2001). A brief introduction to Monte Carlo simulation. *Clinical Pharmacokinetics, 40*(1), 15–22. https://doi.org/10.2165/00003088-200140010-00002
11. Chaboud, A., Rime, D. in Sushko, V. (2023). *The foreign exchange market* (BIS Working Papers No. 1094). Bank for International Settlements. https://www.bis.org/publ/work1094.pdf
12. Chui, M. (2010). Derivatives markets, products and participants: An overview. *IFC Bulletin, 35*, 3–11. Bank for International Settlements. https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb35a.pdf
13. Deloitte. (2012). *A closer look: Assessing hedge effectiveness under IFRS 9.* https://iasplus.com/content/f9d7dadf-7b88-4be4-b047-87fbe1375b5c

14. Deloitte. (2013). *IFRS in Focus: Hedge accounting reforms: A closer reflection of risk management*. https://iasplus.com/content/67d9c0fb-50d0-4329-9b21-aed7c14a4d50
15. Deželna banka Slovenije d.d. (2026). *Letno poročilo 2025.* https://www.dbs.si/document-download/448-letno-porocilo-skupine-dbs-2025
16. European Banking Authority. (2025). *Risk assessment report of the European Banking Authority.* https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2025-12/8acb45c4-912b-4f0f-b887-37b8fc058779/Risk%20Assessment%20Report%20Autumn%202025.pdf
17. European Financial Reporting Advisory Group. (2015). *Understanding the main changes brought by IFRS 9.* https://www.efrag.org/system/files/sites/webpublishing/Meeting%20Documents/1603031332287158/07.02%20-%20Summary%20of%20IFRS%209.pdf
18. Evropski parlament in Svet Evropske unije. (2014). Direktiva 2014/65/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o trgih finančnih instrumentov ter spremembi Direktive 2002/92/ES in Direktive 2011/61/EU (prenovitev). *EUR-Lex*.
19. Federal Deposit Insurance Corporation. (2025). *International banking* (Section 11.1). https://www.fdic.gov/risk-management-manual-examination-policies/section-11-1.pdf
20. Forbes Slovenija. (2024). *Po združitvi SKB in NKBM: Kakšno je razmerje sil na bančnem trgu.* https://forbes.n1info.si/novice/po-druzitvi-skb-in-nkbm-kaksno-je-razmerje-sil-na-bancnem-trgu/
21. Gebhardt, G., Reichardt, R. in Wittenbrink, C. (2003). *Accounting for financial instruments in the banking industry: Conclusions from a simulation model (CFS Working Paper No. 2003/21)*. Center for Financial Studies.
22. Gogoncea, R. in Paun, I.-D. (2013). Pros and cons of using derivatives. *Theoretical and Applied Economics*, *20*(9/586), 87–102. https://store.ectap.ro/articole/904.pdf
23. Gorenjska banka d.d., Kranj. (2026). *Letno poročilo 2025*. https://www.gbkr.si/wp-content/uploads/dokumenti/letno-porocilo/gorenjska_banka_letno_porocilo_2025.pdf 2024_EN_finale.pdf?ver=1745834696
24. IFRS Foundation. (brez datuma). *International Accounting Standards Board*. https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/
25. IFRS Foundation (2014a). IA*SB publishes Discussion Paper on accounting for macro hedging*. https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2014/04/17---iasb-publishes-discussion-paper-on-accounting-for-macro-hedging/
26. IFRS Foundation. (2014b). *IFRS 9 Financial Instruments – project summary.* https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/fi-hedge-accounting/ifrs-standard/project-summary.pdf

27. IFRS Foundation. (2025). *IASB proposes new accounting model to reflect how financial institutions manage interest rate risk*. https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2025/12/iasb-proposes-new-accounting-model-interest-rate-risk/
28. IFRS Foundation. (2026). *IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement.* https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-39-financial-instruments-recognition-and-measurement
29. International Accounting Standards Board. (brez datuma). I*FRS 9, Chapter 6: Hedge accounting — Draft requirements*. https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/fi-hedge-accounting/draft-requirements/published-documents/draft-hedge-accounting.pdf
30. International Accounting Standards Board. (2009). *Hedge accounting* (Agenda Paper 15, Financial Instruments: Replacement of IAS 39). https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/meetings/2009/september/iasb/fi-0909-ap15-obs.pdf
31. International Accounting Standards Board. (2014). *Accounting for Dynamic Risk Management: a Portfolio Revaluation Approach to Macro Hedging* (Discussion Paper DP/2014/1). https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/dynamic-risk-management/discussion-paper/published-documents/dp-accounting-for-dynamic-risk-management.pdf
32. International Accounting Standards Board. (2025a). R*isk mitigation accounting: Proposed amendments to IFRS 9 and IFRS 7* (Exposure Draft ED/2025/4). https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/dynamic-risk-management/ed-iasb-2025-4-risk-mitigation-accounting-ifrs9-ifrs7.pdf
33. International Accounting Standards Board. (2025b). *Risk mitigation accounting: Amendments to IFRS 9 and IFRS 7* (Exposure Draft—Snapshot). https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/dynamic-risk-management/snapshot-iasb-2025-1-risk-mitigation-accounting-ifrs9-ifrs7.pdf
34. International Accounting Standards Board. (2026a). *IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures*. https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifrs-7-financial-instruments-disclosures.pdf
35. International Accounting Standards Board. (2026b). *IAS 32 Financial Instruments: Presentation*. https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-32-financial-instruments-presentation.pdf
36. International Accounting Standards Board. (2026c). *IFRS 9 Financial Instruments*. https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2025/issued/ifrs9.html
37. International Accounting Standards Board. (2026d). IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement. https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-39-financial-instruments-recognition-and-measurement.pdf

38. International Accounting Standards Board. (2026e). *Post-implementation review of IFRS 9—Hedge accounting: Project plan* (Agenda paper 26A). https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/meetings/2026/february/iasb/ap26a-pir-ifrs-9-project-plan.pdf
39. Ji, P. in Wei, L. (2023). Hedging with derivatives to increase firm value. *Finance Research Letters, 55*(Part B), 103981. https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.103981
40. Joseph, C. (2013). *Advanced credit risk analysis and management*. John Wiley & Sons, Ltd.
41. Kaplan, Inc. (2024). *SchweserNotes 2025 Level I CFA Book 3: Fixed income and derivatives*.
42. KPMG IFRG Limited. (2013). *First impressions: IFRS 9 (2013) – Hedge accounting and transition*. https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2013/12/4-first-impressions-hedge-accounting-transition.pdf
43. Miloș, M. C. in Miloș, L. R. (2022). Use of derivatives and market valuation of the banking sector: Evidence from the European Union. *Journal of Risk and Financial Management, 15*(11), 501. https://doi.org/10.3390/jrfm15110501
44. MNP LLP. (2016). *An overview of IFRS 9 financial instruments vs. IAS 39 financial instruments: Recognition and measurement*. https://www.mnp.ca/-/media/files/mnp/pdf/_mgtn/siteassets/media/pdfs/apsg/2020-12-ifrs-9-vs-ias-39-guide--final.pdf
45. Müller-Henneberg, V. (2022). *Essays on IFRS 9 hedge accounting*. Eberhard Karls Universität Tübingen). https://d-nb.info/1294055992/34
46. NLB d.d. (2025). *Razkritja po 3. stebru baselskih standardov za leto 2024*. https://www.nlbgroup.com/content/dam/nlb/nlb-group/documents/investor-relations/financial-reports/2024/2024_12%20NLB%20Skupina%20P3%20objava.pdf
47. NLB d.d. (2026). *Navdih za uspeh - Letno poročilo NLB Skupine za leto 2025*. https://www.nlbgroup.com/content/dam/nlb/nlb-group/documents/investor-relations/financial-reports/2025/ye2025/NLB-Group-Annual-Report-2025_SLO.pdf
48. OTP banka d.d. (2026). *Letno poročilo 2025*.
49. Ramirez, J. (2015). *Accounting for derivatives: Advanced hedging under IFRS 9* (2. izd.). John Wiley & Sons, Ltd.
50. Redcliffe Training. (2025). *IAS 39 vs IFRS 9 (Why the Financial World Pressed Reset)*. https://redcliffetraining.com/blog/ias-39.
51. Rossi, A., Bichisao, G. in Campolongo, F. (2002). Hedge accounting within IAS39. Economic and Financial Report, 2002/02, 1–15. European Investment Bank. https://www.eib.org/files/efs/efr_2002_v02_en.pdf
52. Saunders, A. in Cornett, M. M. (2012). *Financial markets and institutions* (5. izd.). McGraw-Hill Education. https://kiseb.or.ke/sites/default/files/2023-

08/Financial%20Markets%20and%20Institutions_%20Anthiny%20Saunders%20%26%20Marcia%20M.pdf

53. SID – Slovenska izvozna in razvojna banka, d.d., Ljubljana. (2026). *Letno poročilo 2025*. https://www.sid.si/media/3lvf0ckk/skupina-sid-banka-in-sid-banka-letno-poro%C4%8Dilo-2025.pdf
54. TheBanks.eu. (brez datuma). Slovenia - Major Banks. https://thebanks.eu/countries/Slovenia/major_banks
55. UniCredit Banka Slovenija d.d. (2026). *Letno poročilo 2025*. https://www.unicreditbank.si/content/dam/cee2020-pws-si/SI-DOK/IC-documentation/Annual-Repports/Annual%20report%202025.pdf
56. van Greuning, H. in Bratanovic, S. B. (2020). *Analyzing Banking Risk: A Framework for Assessing Corporate Governance and Risk Management* (4. izd.). The World Bank. https://documents1.worldbank.org/curated/en/403931618461962435/pdf/Analyzing-Banking-Risk-A-Framework-for-Assessing-Corporate-Governance-and-Risk-Management-Fourth-Edition.pdf
57. Wen, Y., Kang, Y., Qin, Y. in Kennedy, J. C. (2021). Use of derivative and firm performance: Evidence from the Chinese Shenzhen Stock Exchange. *Journal of Risk and Financial Management, 14*(2), 83. https://doi.org/10.3390/jrfm14020083
58. Zakon o trgu finančnih instrumentih (ZTFI-1). (2018). *Uradni list RS*, št. 77/18, 17/19 – popr., 66/19, 123/21, 45/24 in 77/25.

PRILOGE

Priloga 1: Soglasje za intervju

INTERVJU O UPORABI RAČUNOVODENJA VAROVANJA PRED TVEGANJEM V SLOVENSKIH BANKAH: IZZIVI IN PRILOŽNOSTI PREHODA NA MSRP 9

Spoštovani,

zahvaljujem se vam za pripravljenost za sodelovanje pri intervjuju v okviru priprave magistrskega dela. Moje ime je Vita Ravnik in sem študentka magistrskega študija na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, smer računovodstvo in revizija.

Namen intervjuja je pridobiti strokovni vpogled v uporabo računovodenja varovanja pred tveganjem v slovenskih bankah in bolje razumeti ključne izzive ter morebitne koristi, povezane s prehodom na MSRP 9.

Sodelovanje lahko poteka na enega izmed dveh načinov, in sicer bodisi v obliki osebnega intervjuja bodisi v obliki videoklica, odvisno od vaših preferenc. Intervju bo predvidoma trajal približno eno uro. Med pogovorom si bom delala zapiske, po vašem predhodnem soglasju pa lahko za namen natančnejšega beleženja odgovorov uporabim tudi snemanje zvoka na mobilni napravi.

Vsi podatki in informacije, ki jih boste posredovali, bodo obravnavani kot zaupni in uporabljeni izključno za namene izdelave magistrskega dela. Pri obdelavi odgovorov bodo upoštevana ustrezna etična načela, vaša identiteta pa ne bo razkrita. Razkrito bo le ime banke, za katero delate.

Vaše strokovne izkušnje in mnenja bodo pomemben prispevek k kakovosti raziskave, zato se vam za sodelovanje že vnaprej iskreno zahvaljujem.

Ali soglašate s sodelovanjem v intervjuju za namen magistrskega dela?

DA / NE

Ali soglašate z zvočnim snemanjem intervjuja v primeru osebnega pogovora?

DA / NE

Datum izvedbe: _____ Podpis: _____

Priloga 2: Intervju s predstavnico Nove Ljubljanske banke

1. **Zakaj se vaša banka še ni odločila za prehod iz MRS 39 na MSRP 9 za računovodenje varovanja pred tveganjem? Katere so bile glavne interne dileme pri tej odločitvi (tehnične, organizacijske, stroškovne ali regulatorne)?**

Prehoda nismo izvedli zaradi uporabe portfeljskega varovanja. MSRP 9 je fleksibilnejši glede učinkovitosti. MRS 39 ima strožji prag učinkovitosti in hitreje lahko izgubiš pozicijo in se preneha računovodenje varovanja pred tveganjem. Tako je bolj rigiden. Uporabljamo pa ga, ker nam je v interesu, da se varuje nek portfelj kreditov in depozitov. Tam plačuješ fiksno, dobiš pa variabilno obrestno mero nazaj z obrestnimi zamenjavami. Samo zaradi portfeljskega varovanja so vse banke ostale na MRS 39.

Sicer MSRP 9 preko izjeme carve out še vedno omogoča uporabo portfeljskega varovanja po MRS 39. Po našem mnenju pa je v takšnem primeru potrebno uporabljati dva standarda naenkrat – za portfeljsko varovanje je potrebno v celoti upoštevati določbe MRS 39, za vsa ostala varovanja, ki se ne vodijo po carve out izjemi, pa je potrebno v celoti upoštevati določbe MSRP 9. V praksi bi to močno otežilo izvajanje računovodenja varovanja pred tveganjem.

2. **Katere konkretne omejitve MSRP 9 vam predstavljajo največje težave pri implementaciji za računovodenje varovanja pred tveganjem? Ali pri implementaciji obstajajo tudi kakšne regulatorne težave (na primer revizorji)?**

Največja omejitev je, da MSRP 9 trenutno še ne omogoča portfeljskega varovanja. Ob morebitni implementaciji oz. spremembi standarda ne vidimo drugih težav, revizorji bi v sklopu revizije preverili ustreznost prehoda.

3. **Ali bi bile za prehod na MSRP 9 potrebne morebitne spremembe tudi v informacijskih sistemih in procesih? Kateri program uporabljate?**

Ne bo potreben nov program, spremenilo se bo le mapiranje in način ocenjevanja učinkovitosti. Trenutno uporabljamo zunanji program Kondor+, ki je mednarodno priznan. Pričakujemo, da ga bomo lahko uporabljali tudi po prehodu na MSRP 9. Morda bo potreben tudi nakup novega modula znotraj tega obstoječega programa.

Po RMA bo mogoče varovanje neto pozicije, ki je trenutno prepovedano. Trenutno še ni smernic za implementacijo, zato težko ocenimo, kako težak bo prehod po sprejemu RMA. Verjetno bodo podjetja počasi pričela tudi z razvojem novih programskih rešitev za RMA.

Trenutno uporabljamo aplikacijo Kondor+. Verjetno pa bi bila potrebna sprememba, v kolikor bi želeli portfeljsko varovanje stanovanjskih kreditov zamenjati v makro varovanje po standardu MSRP 9.

4. **Ali ste v vaši finančni instituciji poskusili implementirati MSRP 9 za računovodenje varovanja pred tveganjem? Kako bi ocenili stroške prehoda v primerjavi s koristmi?**

Mislim, da nismo poskusili implementirati MSRP 9. Na MRS 39 smo ostali prav zaradi tega, ker MSRP 9 ne omogoča portfeljskega varovanja. Nismo ocenjevali stroškov, ko bo potreben prehod, bodo definitivno nastali novi stroški, vsaj z vidika programa/modela učinkovitosti. Ampak ko bo RMA sprejet, bo MRS 39 prenehal veljati, tako da ne bomo imeli izbire.

Smo poskušali in se ustavili zaradi odgovora iz prvega vprašanja. Stroškov prehoda nismo ocenjevali, saj je prevladalo samo dejstvo neobstoja ščitenja modeliranih depozitov v standardu MSRP 9.

5. **Ali vidite kakšne prednosti MSRP 9 z vidika učinkovitosti računovodenja varovanja pred tveganjem v primerjavi s predhodnim standardom (npr. fleksibilnost)? Ali menite, da bi prehod na trenutno obliko MSRP 9 pozitivno ali negativen vplival na zmanjšanje volatilnosti izkazov v primerjavi z MRS 39?**

MSRP 9 je bolj fleksibilen. MRS 39 je bolj strog in star standard, ki ne upošteva vseh modernih dejavnikov. Na MSRP 9 je mogoče tudi varovanje komponent tveganja. Kot že omenjeno je MSRP 9 fleksibilnejši in se bolj prilagaja tržnim razmeram, ni tako strogih pogojev za prenehanje varovanja, tako da s tega vidika bi lahko rekli, da bi pozitivno vplivalo na volatilnost izkazov. Vendar če varuješ zgolj varne (mikro) pozicije, ki bodo vedno v okviru učinkovitosti, ni materialnih razlik.

6. **Ali spremljate razvoj RMA? Kakšno je vaše mnenje o novem modelu in ali bi lahko nadomestil obstoječi pristop za makro varovanje?**

Naša banka trenutno uporablja samo varovanje poštene vrednosti pred tveganjem. Pri MRS 39 gre sprememba vrednosti instrumenta za varovanje (IRS) takoj v izkazu poslovnega izida. Sprememba vrednosti varovane postavke pa gre tisti del, ki se nanaša na obrestno tveganje, gre tudi takoj v izkaz poslovnega izida. Na primer, če imaš obveznico po amortizirani vrednosti, se efekti poštene vrednosti ne prikazujejo, ker se počasi amortizira v izkaz poslovnega izida.

7. **V okviru RMA se načrtuje tudi odprava možnosti uporabe MRS 39 za računovodenje varovanja pred tveganjem. Kako bi to vplivalo na vašo banko? Katere lastnosti MRS 39 bi najbolj pogrešali?**

Vplivalo bi, ker bi morali iz MRS 39 narediti prehod na novi RMA oz. MSRP 9, bilo bi nekaj dodatnih stroškov in veliko časa, vloženega v implementacijo. Če bo RMA omogočal portfeljsko varovanje, potem ni lastnosti, ki bi jo pogrešali. MSRP 9 je bolj fleksibilen, v kombinaciji z novim RMA pa bi bilo možno tudi knjiženje učinkov prek OCI.

Priloga 3: Intervju s predstavnikom UniCredit Banke Slovenija

1. **Zakaj se je vaša banka odločila za prehod iz MRS 39 na MSRP 9 za računovodenje varovanja pred tveganjem? Katere so bile glavne interne dileme pri tej odločitvi (tehnične, organizacijske, stroškovne ali regulatorne)?**

UniCredit Banka Slovenija d.d. je članica mednarodne bančne skupine UniCredit. V skladu s tem svojo računovodsko politiko usklajuje v sklopu MSRP standardov in pa računovodsko politiko skupine.

UniCredit Banka Slovenija in UniCredit Skupina so se odločili za selektiven prehod iz MRS 39 na MSRP 9 pri računovodenju varovanja pred tveganjem. V skladu s politiko UniCredit Skupine se računovodska politika MSRP 9 od leta 2025 uporablja za vse posle varovanja, razen za posle, povezane z makro (portfeljskim) varovanjem obrestnega tveganja.

Odločitev za slednjo spremembo niso predstavljale interne dileme, ampak predvsem prednosti, ki jih MSRP 9 prinaša. Te so skladne predvsem s strateškimi transakcijami, ki jih UniCredit Skupina opravlja in jim lahko v grobem pripišemo tri prednosti, in sicer:

- zagotavlja ustreznejše informacije o varovanju pred tveganjem, povezanimi s finančnimi instrumenti,
- odraža, kako družba upravlja svoja finančna tveganja in v kolikšni meri jih varovanje pred tveganjem zmanjšuje in
- ponuja možnost zmanjšanja nestanovitnosti dobička in izgube za transakcije, ki niso upravičene do obračunavanja varovanja pred tveganjem v skladu z MRS 39.

V skladu z zgoraj navedenim banka uporablja tako MSRP 9 kot MRS 39 pri varovanju pred tveganji.

2. **Katere konkretne omejitve MSRP 9 so vam predstavljale največje težave pri implementaciji za računovodenje varovanja pred tveganjem? Ali pri implementaciji obstajajo tudi kakšne regulatorne težave (na primer revizorji)?**

Sprememba računovodske politike in prehod na MSRP 9 ni predstavljal pomembnih težav pri implementaciji. Politika UniCredit Skupine je pred spremembo v skladu z MRS 39 zahtevala precej strogo izpolnjevanje pogojev pri testu učinkovitosti varovanja, kjer so bili pogoji periodično nadzorovani za vsak posamezen inštrument.

MSRP 9 spreminja način nadzora nad testom učinkovitostjo varovanja in ga v določenih segmentih tudi olajša. Temu navkljub smo ohranili metode ugotavljanja in nadzorovanja testa učinkovitosti, kar je bilo usklajeno in potrjeno tudi s strani revizorjev. Prav tako smo posodobili podporno dokumentacijo za posamezne posle v skladu s postopki v MSRP 9.

3. **Ali so bile za prehod na MSRP 9 potrebne morebitne spremembe tudi v informacijskih sistemih in procesih? Kateri program uporabljate?**

Za prehod na MSRP 9 nismo potrebovali sprememb v informacijskih sistemih. Spremembe smo uvedli pri procesih pridobivanja in shranjevanja podporne dokumentacije.

4. **Ali ste v vaši finančni instituciji poskusili implementirati MSRP 9 za računovodenje varovanja pred tveganjem? Kako bi ocenili stroške prehoda v primerjavi s koristmi?**

Kot omenjeno zgoraj, smo prehod na MSRP 9 pri računovodenju varovanja pred tveganjem izvedli za vse posle varovanja, razen za posle, povezane z makro (portfeljskim) varovanjem obrestnega tveganja. Stroški, povezani s prehodom, niso bili materialni, tako da koristi vsekakor odtehtajo stroške, ki smo jih s tem pridobili.

5. **Ali vidite kakšne prednosti MSRP 9 z vidika učinkovitosti računovodenja varovanja pred tveganjem v primerjavi s predhodnim standardom (npr. fleksibilnost)? Ali menite, da je prehod na trenutno obliko MSRP 9 pozitivno ali negativen vplivalo na zmanjšanje volatilnosti izkazov v primerjavi z MRS 39?**

Kot omenjeno zgoraj, odločitev za spremembo ni predstavljala interne dileme, ampak predvsem prednosti, ki jih MSRP 9 prinaša.

6. **Ali spremljate razvoj RMA? Kakšno je vaše mnenje o novem modelu in ali bi lahko nadomestil obstoječi pristop za makro varovanje?**

V UniCredit Banki Slovenije delimo znanje in izkušnje, ter morebitne spremembe skupaj s Skupino UniCredit. Razvoj RMA se spremlja predvsem zaradi zmanjševanja volatilnosti in vpliva na P&L, ampak je trenutno sprejeta odločitev, da se ohrani MSRP 9 in MRS 39, kot je opisano zgoraj.

7. **V okviru RMA se načrtuje tudi odprava možnosti uporabe MRS 39 za računovodenje varovanja pred tveganjem. Kako bi to vplivalo na vašo banko? Katere lastnosti MRS 39 bi najbolj pogrešali?**

Morebitna odprava standarda najverjetneje ne bi pomembno vplivala na delovanje UniCredit Banke Slovenije, saj menimo, da MRS 39, ki ga trenutno uporabljamo, predstavlja strožje pogoje za preteklo in prihodnjo učinkovitost posameznega instrumenta za varovanje pred tveganjem. Morebiten prehod na MSRP 9 pogoje sprošča, zmanjšuje volatilnost izkaza poslovnega izida in bolj realno odraža varovanje pred tveganjem.